

**VOORBEELD VAN EEN VERBONDINWILLIGING DOOR
PIETER MORILLYON**

In het onderstaand mooie boek van Dr. Post is een verbondsinwilliging opgenomen die een uitstekend voorbeeld biedt voor de preken van Petrus Immens over deze stof.

Dr. S.D. Post

Mij zal niets ontbreken

Uit het leven van Pieter Morilyon

DEN HERTOOG – HOUTEN. 2003

Hfd. 46 Algemene dank-, vast- en bededag

Gedenkdag, woensdag 2 maart 1735.

Heden is het de grote verbodsdag, die door onze overheid is uitgeschreven tot het houden van een algemene dank-, vast- en bededag voor onze gehele Republiek, Ik voelde mij verbonden om mij op een plechtige wijze op te maken, om de Heere te ontmoeten.

Gisteravond had ik een voorbereiding in mijn eenzaamheid en de Heere gaf mij onder mijn huisgenoten te spreken over de toestand van land en kerk, van onze bijzondere noden en plichten. Het was niet zonder zegen voor mijzelf en voor anderen.

Toen ik deze morgen ontwaakte, bood ik mij de Heere aan. Mijn zwakte verhinderde mij de openbare bijeenkomst van Gods volk bij te wonen. Mijn hart werd om ongeveer half negen 's morgens verlevendigd om mij af te zonderen en mezelf in het eenzame voor God te stellen. Ik werd bijzonder herinnerd aan de woorden: 'Gaaf in uw binnenkamer.' Ik maakte me op met een zuchtend hart of de Heere me te hulp wilde komen. Hier lag ik mij op mijne knieën om land en kerk en het verdrukte Sion de Heere voor te stellen. Het werd mij vergund om zuchten, tranen, belijdenissen, smekingen te mogen doen.

In en onder deze plichten zag ik ook uit om mijzelf plechtig aan God te verbinden en het verbond te vernieuwen. Mijn ziel zuchtte tot God en omtrent elf uur riep ik uit onder zoete, stille tranen: 'Heere, och neem mij toch nu in het verbond over. Vergun het mij in het verbond met U te komen. Ik kan niet langer wachten. Mij dacht: Heden moet dat werk verricht worden.' Biddagen zijn ook verbondsdagen. En o wonder, zo hijgende en opziende tot de Heere, werd ik op mijn knieën gebracht met gestalten en bewegingen die ik niet kan beschrijven.

Hier kwam mij een drie-enig God onder het oog Die een verbond wilde maken met een zondaar. Hier daalde een Jezus voor mijn gezicht naar Wiens onderscheiden liefde en kennis mijn hart verlangde. Hier zag ik een Vader Die wilde vergeven. Een Jezus Die wilde verzoenen. Een Geest Die wilde leiden. Hier betuigde ik openlijk niet één zonde te willen dienen, maar alleen een beminnenswaardig Verbondsgod.

Hier mocht ik de Heere betuigen dat ik dat zelf het verbond, dat in mijn doop is gemaakt, wederom bevestig. De God drie-enig omhelsde ik als mijn God, als mijn Bondsgod.

Bijzonderlijk verkreeg ik een wonderlijk vrijheid om mijzelf naar ziel en lichaam met al mijn gaven en bekwaamheden voor tijd en eeuwigheid in leven en sterven op te dragen, te wijden en wel ernstig en gewillig toe te eigenen aan iedere persoon in de hoge Drie-eenheid. Dit was mij wonder zoet. Ik verkreeg ook veel opening om de raad Gods in het zaligen van arme zondaren door de Heere Jezus Christus, voor mijzelf toe te stemmen, in te willigen en goed te keuren, met een volle overgave van mijzelf om op deze en geen andere wijze gezaligd te worden.

Dit alles kreeg ik te verrichten en te bevestigen, terwijl ik mijzelf geheel en al aan God overgaf. Ik riep een alwetend God met veel tranen tot getuige van dit werk. Ik nam en riep al de engelen Gods tot getuigen van mijn keus. Ik nam mijn kamer met al wat daarop was tot getuige van dit verbond. En zo was mij deze dag een dag des verbonds.

In de namiddag, nadat ik voor het land gezucht had, werd ik overvallen met enige traagheid en dofheid des geestes. Het komt me voor dat die traagheid voortvloeide uit de zwakheid van mijn lichaam en vermoeidheid wegens al de zuchten en gebeden die ik op deze dag heb gedaan. Hierop vloog er door mijn hart aanstonds: 'Wat moogt gij zo ingespannen zijn en u zo vermoeien om naar de Heere en Zijn:gunst te zoeken? Wie weet of de dingen wel zo zijn.' Doch de Heere gaf mij vrijmoedigheid om met ernst te antwoorden. God is waarachtig. De bijbel is onfeilbaar. Ja, de dingen van de eeuwigheid zijn zo en het zal nog meer blijken dat die zo zijn. Zo kreeg ik hierover de overwinning en ik kreeg meteen de dwaasheid en goddeloosheid van deze inwerping te zien.

Toen werd ik zeer werkzaam gemaakt in mijn bidden om de bekering van iemand die menigmaal op mijn hart werd gebonden, bijzonder bij het verrichten van buitengewone plichten. Ach, hoe kon ik met veel tranen smeken dat de Heere mij nog eens een teken van Zijn werk in dezen geliefde te geven. Ik kon haar aan de voeten van de Heere Jezus leggen, zoals meermalen tevoren. Ik zei: 'Och, Heere Jezus, toen Gij in de dagen Uws vleses op aarde wandelde, werden er vele ellendigen tot U gebracht door anderen. Gij genas die allen. O, Heere, nu breng ik U deze doodkranke ziel, zo dodelijk krank. Ei, ontferm U over haar. Leg Uw genezende hand op haar. En toon dat Uw werk in haar hart is.' Dit kreeg ik onder een vloed van tranen en ontroering te doen. Ik was blij dat ik dit heb mogen doen.

Toen ik van mijn knieën opstond, kwam ik aanstonds in slingering. Mij werd ingeworpen: 'Sta hier maar van af. Geef het maar op. Gij ziet wel dat de Heere u niet verhoort. Gij hebt al zo lang gebeden en nog hebt gij uw bede niet verkregen.' Dit bracht mij in een neergedrukte gestalte. Mij werd opgedrongen dat de Heere naar mijn smekingen niet hoorde en dat alles dus maar tevergeefs was.

Maar ik kreeg genade om deze pijn te doven en mijn vijand te zeggen met betrekking tot het eerste, dat mijn ongeloof misschien de reden was dat de Heere mij in dezen zo duister beliefd te laten, maar dat ik toch wilde aanhouden. Wie weet, Hij mocht Zich in dezen tot mij wenden en mijn begeerte vervullen. Dat het altoos mijn plicht was om tot de Heere op te zien.

Zodra deze pijn verdoofd was, vloog er een derde pijn door mijn hart, die mij zeer gevoelig ontstelde. 'Al uw werk deugt niet. Het is maar inbeelding. U heeft geen ontdekking van God en van de Heere Jezus, gelijk andere vromen. Maar, o wonder van Gods goedheid! Zodra dit mijn hart trof, barstte ik uit in veel tranen. Ik zei onder een vloed van tranen: 'Heere, Gij weet of mijn werk niet in waarheid is. Heb ik geen ontdekkingen van God en van de Heere Jezus, zoals misschien wel andere vromen? De Heere weet het echter! En o, hoe kon ik mij beroepen op Gods alwetendheid! Hij weet dat mijn gebeden, zuchten en tranen daarom voor de troon liggen. Hierop werd mij gegeven smekingen en een pleiten,

dat de Heere in dezen mij eens de begeerte gave op dat woord: 'Ik zal Mijzelf aan u openbaren.' (Joh. 14:21). Het bracht mij in een stille, buigzame en smeltende gestalte en mijn vijand was geweken. Ere zij God voor deze triumf. Maar ik voelde dat ik er zeer door vermoeid was, zodat ik mij op een stoel moest neerwerpen, om nieuwe krachten te bekomen.

Mijn ogen zagen op U, Heere, HEERE, om Uw licht en leiding en Gij hebt mij dit alles gegeven. Geloofd zijt Gij, mijn God, Mijn Bondsgod, in alle eeuwigheid, voor Uw onverdiende genade aan mij, een ellendeling bewezen. Gij hebt dit alles gezien. O, vergun het mij, zo een gans ontblote, om levendige indrukken te mogen dragen van Uw liefde in mij, opdat mij deze mag aansporen tot een levendige wandel ter ere van Uw Naam.

Ik ben Uwe, Heere, behoud mij. Ik ben Uwe, o, mijn Vader. Ik ben Uwe, o mijn lieve Jezus. Ik ben Uwe, o, Heilige Geest. Trouwe en vriendelijke Leidsman, o, vergun het mij om te leven als Uw bond- en gunstgenoot. Als Uw kind, Uw zoon, Uw verlostte en gekochte. Uw licht zij mijn licht. Uw liefde mijn leven. Uw kracht mijn sterkte. Uw beeld mijn sieraad. Uw volheid mijn schatten. Uw heiligheid mijn regel. Uw zaligheid mijn genieting. Uw volk mijn volk. Uw hemel mijn eeuwige woning. Uw tegenwoordigheid mijn glorieuze zaligheid. Amen. Amen.

Ik ben Godsverbundene, doch nog gans ellendig.

Pieter Morilyon Jacobszoon.

Ik ben met blijdschap des Heeren, voor eeuwig. Jes. XVIV:5

Geschreven binnen Middelburg in Zeeland,
op maandag de zevende maart 1735
in het huis de Goude Druiftak, in de Lange Giststrate.

EEN DRIETAL UITMUNTENDE OEFENINGEN OVER HET GENADEVERBOND

DOOR

PETRUS IMMENS,

Bedenaar des Goddelijken Woords te Middelburg.

Voorzien van een kort Voorwoord van B. HENNEPHOF V.D.M. te Scheveningen.

**Naar de vierde druk door P van Thol, en Abr. Paddenburg, Utrecht, 1760/63
getrouw overgebracht.**

J. P. v. d. TOL Jz. - OUD-BEIERLAND. 1938

Opnieuw uitgegeven door Ds. G.A. Zijderveld. Smytegeelfonds – Middelburg 1973

Oefeningen en Predicatiën. Overzicht door S. Post, blz. 156

Deze uitgave bevat zes preken. De eerste drie zijn gehouden in de winter 1719-1720, en gaan over de inwilliging van het verbond en het gebruikmaken van de Middelaar. De vierde preek is de laatste van een serie over het geloof en gaat over de vruchten van het geloof. De laatste twee preken vormen één geheel: een voorbereidings- en avondmaalspreek, uitgesproken op zaterdag 11 en zondag 12 februari 1714. Evenals *De godvruchtige avondmaalganger* komen er in deze Oefeningen en Predicatiën dus opeenvolgend drie thema's aan de orde: het genadeverbond, het geloof en het Heilig Avondmaal.

De drie preken over het genadeverbond zijn zoals gezegd gehouden in de winter van 1719-1720: 15 november, 18 december en 19 februari. Ze gaan over de inwilliging van het verbond en het gebruikmaken van de Middelaar. De preek van 18 december bevat grofweg dezelfde stof als de tiende verhandeling in *De godvruchtige avondmaalganger*. De versie in *Oefeningen en Predicatiën* is ongeveer twintig procent korter. Nauwkeurige vergelijking leert dat de verschillende passages op eenzelfde gesproken bron teruggaan, maar niet altijd in dezelfde volgorde gepresenteerd worden. Een voorbeeld: pagina 42 van *Oefeningen en Predicatiën* correspondeert met pagina 299 van *De godvruchtige avondmaalganger* en pagina 32 met pagina 300. (De Groot, Zaltbommel, p. 275)

De derde preek in *Oefeningen en Predicatiën* correspondeert met de elfde verhandeling in *De godvruchtige avondmaalganger*. Hierbij stemmen de teksten veel meer overeen dan bij de vorige preek. Deze preek wordt in *Oefeningen en Predicatiën* vrij abrupt afgebroken. De elfde verhandeling in *De godvruchtige avondmaalganger* is dan pas op de helft. Het bijzondere is dat we van deze preek in het dagboek van De la Ruë een luisterervaring hebben. Nadat hij op maandag 19 februari uitgebreid verslag deed van zijn persoonlijke godsdienstoefening, beschrijft De la Ruë hoe hij naar de oefening van Immens in de Nieuwe Kerk gaat en geeft hij een samenvatting van de inhoud.

's Avonds ten 5 uren ging, na alvorens mij als een dood & doemwaardig zondaar voor de Heere nedergelegd & zijn zegen afgesmeekt te hebben, in de oefening voor het aanstaande hoogwaardig avondmaal, dewelke de heer Immens bij die gelegenheid sedert enigen tijd gewoon is geweest te doen. Het onderwerp, van zijn eerwaarde genomen tot deze tegenwoordige, bestond in het aantonen van het behoorlijk gebruik dat een gelovige ziel van de Heiland Jezus te maken heeft. Deze stof verdeelde hij in deze vijf hoofddelen namelijk

1. Waarschuwing voor sommige vromen, die niet genoeg gebruik van hun Heiland maken.
2. Het gebruik zelf, eerst in tegenheden, ten andere in 't beschouwen der voorrechten, die Gods kinderen door deze Heiland genieten en zich in het geloof met behoorlijke eerbied mogen toe-eigenen.
3. Oplossing van sommige zwarigheden in een bekommerde staat een gelovige ziele bijwijlen drukkend & verlegen makend. (Buisman. Duizend jaar weer V, p. 250-251)
4. Betoog der bekwaamheid van deze gemelde stof tot een voorbereiding tot het aanstaande hoogwaardig avondmaal.
5. Beproeving te dien einde voor ieder gelovig disgenoot, bestaande in 1. Een afzien van

alle eigen gerechtigheid; 2. in een aangrijping van alles wat in Jezus ter zaligheid dienstig is voor een christen; 3. In een gestadige honger & dorst om daaraan deel te hebben. (Een schepel bestond uit 10 ltr, maar kon in andere gewesten verschillen)

De beschrijving van de preek die De la Ruë daar geeft, sluit nauwkeurig aan bij de elfde verhandeling van De godvruchtige avondmaalganger. Overigens maakt Immens de verhandeling op 19 februari niet af. Hij is nog maar aan punt 3 begonnen, als de tijd om is. Deze afbreking is te zien in de preek over dit onderwerp in *Oefeningen en Predicatiën*. De zandloper op de kansel was leeg en daarmee was het tijd om te stoppen.

In een volgend bezoek aan een maandagse voorbereidingsoefening van Immens, op 22 april 1720, hoort Pieter de la Ruë een oefening over *het gelovig gebruikmaken van de Heere Jezus in Zijn ambten, naturen, staten en handelingen*. Deze inhoud sluit aan bij de tweede helft van de elfde verhandeling in *De godvruchtige avondmaalganger*. De bundel *Oefeningen en Predicatiën* bevat verder de laatste preek van een serie die Immens hield over de vruchten van het geloof. Deze serie zal ook op maandagavond gehouden zijn in de week voorafgaand aan de avondmaalszondag en loopt parallel aan de eerste zes verhandelingen van *De godvruchtige avondmaalganger*.

Tot slot bevat de uitgave twee preken die op 11 februari en 12 februari 1714 zijn gehouden. Het is een voorbereidingspreek en een avondmaalspreek. Beide preken gaan over de tekst uit 2 Samuël 12 vers 13: 'Toen zei David tot Nathan: Ik heb gezondigd tegen de HEERE! En Nathan zei tot David: De HEERE heeft ook uw zonde weggenomen; gij zult niet sterven.' Deze twee preken zijn de enige 'gewone' preken, die van Petrus Immens bekend zijn.

Er is een hardnekkig gerucht dat deze bundel niet van de hand van Immens zelf zou zijn. Deze informatie zou komen van Jacobus Willemsen. Dat is te vinden in een ander handschrift van Pieter de la Ruë: Mengeling van aantekeningen. (Zie Nagtglas. De algemene kerkeraad) Hij schrijft daar: 'Daar is een klein boekje in 8o van Predikatiën en oefeningen de heer P. Immens (...) toegeschreven: doch ten onrechte; want naar 't bericht van de heer J. Willemsen, 'zijn dezelve geschreven uit de mond van de heer H. de Frein, en dat wel, gelijk een kundige lezer blijkt, gans gebrekkelijk.' De sterke relatie tussen deze preken en de verhandelingen in *De godvruchtige avondmaalganger* en de beschreven luisterervaring van De la Ruë, vormen overtuigende argumenten dat de preken en oefeningen door Petrus Immens zelf zijn uitgesproken. Volgens H. Florijn had ook Willemsen zijn mening herzien.

De uitgever heeft's een voorrede aan de lezer geschreven in de uitgave van de oefeningen en predikatiën.

De rechtvaardige is een eeuwige grondvest, zegt Salomo met recht in spreuken 10 vers 25. Omdat hij niet alleen onbewegelijk staat in de genade en werkzaam in geloof en liefde is, en volharde een die genade zoals we vinden in psalm 125: 1 vergeleken met Mattheus 7: 24,25 – maar ook omdat die genade gaven aan hem gegeven menigmaal na zijn zalige dood tot nog toe met en voor de is voor anderen die nog overig zijn in dit tranendal.

. Een. Ik kan hier niet voorbijgaan in het kort enige bijzonderheden te tonen wat wel het meest zijn arbeid onder ons geweest is, zowel ordinair als extra ordinair. Van het ordinaire zal ik niets ophouden. Alleen dat de Heere hem een extra ordinair talent had gegeven om een draad van godgeleerdheid te maken en die op godvruchtig te behandelen wat gebleken

is over enige jaren toen hij 76 predikatie in zo duidelijk vertoond heeft in de Huishouding der genade. Hoe zich de 3 enige God heeft bezig gehouden in het werk der verlossing en in het toepassen der genade aan Zijn kinderen als Hij met hem in een verbond kwam. Welks dierbaar stuk wij in de gemeente met droefheid nog bedenken, dat het nooit wereldkundig onder ons is geworden. Dit is ook nog gebleken nadat hij 291 predikaties zo hij zelf getuigd heeft, gedaan heeft over de 17 eerst in Van Johannes. Hij had toen voorgenomen dat tevoren vergaderd nog eens in meer dan 100 predikaties aan te tonen, wanneer de ziel in het verbond was ingelaten, zoals hij toonde in de 76 predikaties, enzovoort

daarna volgt een uitvoerige lijst van een groot aantal preken over diverse teksten die hij heeft gehouden. De uitgever het wel verder: hier bij had hij nog dit extra ordinair werk opzicht alleen genomen daarbij u iets van meedelen. Een arbeid van hen van zoveel vrucht en zegen onder ons in deze gemeente, daar elk getuigenis van kan geven. De stof die hij in enige tijd behandeld heeft, was eens van die aard en natuur van het ware zaligmakend geloof. En dit heeft hij afgehandeld 17 oefeningen van welke stof wij hier maar 7 over laatste hebben voorgesteld nadat hij toen in een oefening had verklaard het formulier van het Avondmaal is hij overgegaan tot zoon uitmuntende en dierbare stof namelijk van de aard en natuur van het Genadeverbond. Maar dit is ook slechts begonnen werk waarin het behandelen van de onderhandelende partijen hij nog maar kwam tot de 1e namelijk de 3 enige God waar hij nu laatste komen ons tot de Heilige geest hoe Die in het genadeverbond moet aangemerkt worden, om het geestelijk huwelijk verbond te sluiten. En hoe de Geest dit huwelijk als sloot van welk huwelijks verbond in de 3 1e oefeningen wordt gehandeld; maar niet op een orde, evenwel elk is even dierbaar en kostelijk op zichzelf beschouwd.

De uitgever besluit: laat ons hieruit leren om op ons einde te letten. Want indien wij ook de hards veranderende genade hebben, zie dan mogen wij zeggen en denken, onze Lieve leraar is ons voorgegaan en wij zullen hen in 't kort ook volgen, als wij de raad des Heeren uit gediend hebben. Laat ons dan veel familiairder houden met ons hart, met onze God en dan ook met de dood, dat die nooit onverwachts tot ons komt, maar ons in staat mag houden om uit te roepen: kom Heere Jezus. Ja, kom haastelijk!

Voorts mijn lieve broeders en zusters, zij standvastig, onbewegelijk en altijd overvloedig in het werk des Heeren en houdt u dan verzekerd, dat gij dan met eer en heerlijkheid zult gekroond worden. Amen. In Middelburg, de 12e december 1721 .

AAN DE LEZER!

Dat in onze dagen het Verbond der genade van verschillende zijden veel belangstelling geniet, kan niet anders dan hoogst verblijdend zijn, tenminste, wanneer deze belangstelling zich niet slechts uit in soms fel gevoerde polemieken, waarbij het gevaar niet denkbeeldig is, dat, hoewel met de beste bedoelingen begonnen, het punt in kwestie meer vertroebeld, dan verhelderend voor de dag treedt. De oorzaak hiervan moet o.i. hierin gezocht worden, dat men dit zo bij uitstek heerlijk leerstuk der Goddelijke Waarheid te WETENSCHAPPELIJK wil verklaren, geen of niet voldoende rekening houdende met het grote doeleinde Gods, juist daarin beoogd, om de zondaar naar Gods vrij en soeverein Welbehagen de enigen weg ter zaligheid voor te stellen, waardoor God door Christus het eigendom wordt van de zondaar, en hij het eigendom Gods.

Daarom is het zo heerlijk en nuttig eens na te speuren, hoe men vroeger dit leerstuk behandelde, en vonden wij een drietal oefeningen van de Godzaligen prediker Petrus Immens van Middelburg, die, na 23 jaren de gemeente aldaar bediend te hebben, de 18den November 1720 zalig in de Heere is gestorven. Door zijn werkje, "de Godvruchtige Avondmaalganger" is hij onder het volk des Heeren geen onbekende zodat wij niet twijfelen, of het volgende drietal oefeningen over het Genadeverbond zullen met liefde ontvangen worden, waarom het niet nodig is, daar enige aanbeveling aan toe te voegen.

Alleen willen wij opmerken, dat wij, daar wij deze verhandelingen bijzonder geschikt vonden om in de godsdienstoefeningen te worden gelezen bij afwezigheid van een leraar, dezelve van een passende tekst voorzien hebben, terwijl wij gemakshalve er de psalmen en een te lezen Schriftgedeelte aan toegevoegd hebben, alsmede aangewezen hebben waar de toepassing begint. Verder zijn ze geheel, zoals ze door de Schrijver zijn gehouden.

Mogen ze door 's Heeren goedheid hun weg vinden en er nog menige zegen uit genoten worden tot ere van de Gever van het Genadeverbond en ter versterking van bondelingen.

Scheveningen. B. HENNEPHOF.
V. D. M.

December 1938.

EERSTE OEFENING

Handelende over de Verbondmaking met God of de inwilliging en toestemming van een zondaar in het Verbond-maken met de Heere.

"Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande." Psalm 50:5

Een verbond met God te maken, zoals het is een plicht én een voorrecht van Gods kinderen, behoort tot het geestelijk leven en tot de gesteldheid van de nieuwe mens. Het is een zaak, die van alle tijden in Gods Woord bekend is en daarin dikwijls vóórkomt, hetzij dat het geschiedt van een geheel volk of van een ziel in het bijzonder. In Exodus 19 zegt Mozes wanneer Israël met God in het Verbond zou treden woordelijk: "Indien (zegt de Heere) gij Mijn stem zult horen zult gij Mijn eigendom zijn." En het volk antwoordde en zei: "Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen." Dat was de toestemming in het Verbond.

En verder in Deut. 29: "Gij staat heden, om over te gaan in de vloek en in het verbond." In 2 Kronieken 34 lezen wij van Jozua, dat hij stond en een verbond maakte voor het Aangezicht des Heeren. En in Ezra 10: "In alle dezen maken wij een vast verbond". In Jozua 24: "Daar maakte Israël weer opnieuw een vast verbond. En voorts in Ezechiël 16: "Ik zwoer u, Ik kwam met u in een verbond," spreekt de Heere. In 2 Kronieken 15: Zij zwoeren met luider stem en - nu is het in mijn hart een Verbond te maken met de Heere.

Uit kracht van de Verbonds-inwilliging zegt de dichter van de 116^e Psalm: "Heere, ik ben Uw knecht," en kan de Bruid in het Hooglied getuigen: "Mijn liefste is de mijne, en ik ben de Zijne," en spreekt Jesaja in hoofdstuk 44: "Deze zal zeggen: "Ik ben des Heeren en hij zal het schrijven en zweren."

Zo zullen Gods gunstelingen de Heere worden toegevoegd met een eeuwig Verbond naar de woorden onzer tekst, genomen uit de 50^e Psalm:

"Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande."

Dit alles dan voldoende uit Gods Woord bekend zijnde en hetzelfde tot een grond gelegd hebbende, zo gaan wij over tot de zaak zelf.

Het verbondmaken, zover het een ziel als door een nauwe band met God verenigt, geschiedt óf aan de zijde Gods óf aan de zijde van Zijn volk: De Heere zegt: "Ik zal een eeuwig verbond met u maken." De ziel zegt: "Nu is het in mijn hart, een verbond met de Heere te maken."

God heeft van oude tijden af met verscheiden personen over verscheidene zaken Zijn Verbond gemaakt en Hij heeft daarbij Verbonds-gewijze gehandeld.

Ook hebben het de gelovigen aan hun zijde gedaan want een verbondmaking geschiedt wederzijds. Aangezien er nu dikwijls gehandeld wordt van Gods Verbond met de mens, is het billijk, te bezien het Verbond van de mensen met God, hetzij dit geschiedt van velen tegelijk of van een ziel in het bijzonder.

Terwijl nu de verbondmaking van een ziel met God allereerst berust op het Verbond der genade en wederkerig op de verbondmaking Gods met de ziel, zullen wij:

- Ten eerste: Het verbond der genade kort bezien.
- Ten tweede: Tonen, wat God aan Zijn zijde doet als Hij het verbond maakt met de

ziel.

- Ten derde: Onderzoeken, waarin de verbondmaking van een ziel met God bestaat.

I. Een verbond in het algemeen bestaat uit een overeenkomst van twee of meer over bepaalde zaken en wel op zekere voorwaarden, waartoe zij zich plechtig verbinden.

Het Genadeverbond beschrijven we als: *het heilig, welgeordineerd verdrag tussen de zaligen God en de uitverkoren zondaar, waarin God aan Zijn zijde belooft genade en heerlijkheid om niet in Christus onder beding van geloof en bekering, hetwelk de Heilige Geest in de zondaar werkt.*

De zondaar aan zijn zijde geeft met zijn ganse hart en vol genoegen, toestemming aan al wat de zalige God in dat Verbond belooft en eist. Hij vindt deze zaken in het Woord des Evangeliums voorgesteld en dit aannemende, geeft hij zich aan God in Christus over, alles gericht zijnde tot de vrije en onvergankelijke genade Gods.

Het Genadeverbond is het verbond, zoals het in haar vervulling wordt voorgesteld in het Evangelie. Het berust op de door Zijn lijden volmaakte Borg. Het heeft over zulks een overvloediger klaarheid, meerdere loffelijkheid en een ruimere uitbreiding omdat de Heidenen nu ook in Hem worden ingelaten tot overvloediger mate van kennis, heiligheid, troost, blijdschap en vrijmoedigheid.

Op onderscheiden plaatsen en onder verschillende benaming wordt het Genadeverbond in de Heilige Schrift genoemd.

Zo noemt Eféze 1: 5 en 6 hetzelfde "een heilig verbond." Lucas 1 spreekt van een "nieuw verbond. Jeremia 31-37 van "een in alles wel geordineerd en bewaard verbond." 2 Samuël 23 van "een verbond des vredes."

De reden dezer onderscheidene benamingen zullen wij korthedshalve nu niet afzonderlijk behandelen.

Volgens en naar de inhoud van het Genadeverbond maakt God een verbond met Zijn volk en met een ziel. Hij brengt haar onder de band des Verbonds. Om dit te bevatten, let er op,

- hoe God in deze verbondmaking vóórkomt.
- Hoe een ziel gesteld is met wie God het verbond maakt.
- En eindelijk waarin de verbonds-making bestaat.

God komt in deze verbondsmaking voor als de Vader, daar Hij het doet in de Borg door de Heilige Geest, hebbende de volgende eigenschappen.

Het Wezen Gods:

1e. Zijnde door de zonde beledigd, mitsdien heilig en rechtvaardig.

2e. Echter algenoegzaam, niet alleen in- en voor Zichzelf maar ook voor de alles-ontbrekende en zondige ziel, om haar gebrek uit Zijn volheid te vervullen.

3e. Goed, ontfermend, medelijdend, genadig, barmhartig, groot van goedertierenheid, hebbende rommelende ingewanden van ontferming.

4e. Zijnde Almachtig, niet alleen uit Zijn algenoegzaamheid willende, maar ook kunnende wegruimen ál die hinderpalen, die de onderhandelingen stremmen en beletten zouden.

5e. Zijnde de Amen, dat is, de trouwe en waarachtige God, die niet liegen kan in hetgeen Hij belooft.

6e. Zijnde onveranderlijk, kunnende Hem nooit iets berouwen.

7e. Voorts heilig en rechtvaardig, Die alles wat Hij in dit ganse werk doet, verricht op zeer betamelijke en redelijke wijze, zodat zijn deugden niet geschonden worden.

8e. Zeer wijs zijnde in het uitvinden van het middel der zaligheid, door zulk een heilige en aanbiddelijke weg.

De ziel, met wie God Zijn Verbond aangaat, bezit de navolgende eigenschappen:

- Zij is zondig, ellendig, onrein door schuld en smet. Ze heeft zowel erf- als dadelijke zonden. Ze ligt vertreden in haar bloed, strafwaardig op allerlei wijze, liggende onder de toorn Gods, verplicht zijnde om tijdelijke, geestelijke en eeuwige straf te ondergaan.
- Ze is onmachtig om iets te doen tot eigen redding en behoud, ja, tegen God gekant, onwillig, vijandig, rebbeleerende, geen lust hebbende in de kennis van Zijn wegen. Integendeel, zij is van God aflopende, verwerpende Zijn aanbiedingen. Ja, o gruwel, in een verbond met de duivel staande, de wereld dienende en haar lusten opvolgende.
- Zij is echter van eeuwigheid uitverkoren, opgeschreven ten leven en dientengevolge als een vat der barmhartigheid aan de Zoon gegeven, Die als Borg voor haar voldaan heeft.
- Ze is levend onder de ruime aanbiedingen en de eisen van het Verbond in het Evangelie, waarin haar God laat nodigen tot zijn gemeenschap door de Heiligen Geest.
- Ze is aan haar zelf door middel van het Woord bekend gemaakt en ontdekt aan haar ellende, dood en doemwaardigheid en ze is daarover verlegen, verbrijzeld, beschaamd, verbroken, doch tevens gewillig gemaakt om zich naar de Middelaar te wenden en in Hem, God aan te nemen tot haar God en deel.

II. Nu moeten wij de verbondmaking zelf aan de zijde van de Heere eens beschouwen. Die bestaat in de volgende zaken:

1e. De Heere God, bezittende de genoemde eigenschappen biedt Zichzelf door het Evangelie aan als genegen en gewillig voor zondaren, die zó gesteld zijn als getoond is; zó ellendig, zó zondig, zó onmachtig en onwillig, in het Verbond op te nemen. De Heere doet dat bij dergelijk teksten als we in Jesaja 27 opgetekend vinden: "Grimmigheid is bij Mij niet. Wie zou Mij als een distel of doorn in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen? Hij mocht Mijn sterkte aangrijpen om vrede met Mij te maken."

God maakt in het Evangelie bekend, dat Hij genadig en barmhartig is, dat Hij de dood des zondaars niet begeert, dat Hij lust heeft tot zijn behoudenis en als zodanig biedt Hij Zich aan de ziel aan.

2e. Wanneer de Heere aan zijn zijde het Verbond maakt, zo bestaat zulks daarin, dat Hij de zondaar zeer minzaam en vriendelijk lokt door het voorstellen en aanbieden van al des Verbonds voordelige, beminnelijke en ziels-innemende goederen en gemakkelijk conditiën. Gemakkelijk, omdat God belooft, die Zelf te zullen geven want Hij zegt: "Ik zal het doen, Ik zal het maken." De Heere zegt: "O alle gij dorstigen! komt tot de wateren; gij die geen geld hebt, koopt en eet zonder geld, beide wijn en melk. Hoort aandachtig naar Mij en eet het goede." Jes. 55: 1. God laat het Verbond in zijn beminnelijkheid en heerlijkheid voorstellen om het hart in te nemen.

3e. De Heere ruimt uit de weg ál wat de toestemming en inwilliging aan de zijde van de ziel hindert, ál de hinderpalen en beletselen, die haar ophouden. In Ezechiël 20: 17 zegt de Heere: "Ik zal u onder de roede doen doorgaan en u brengen onder de band der Verbonds." Deze spreekwijze is ontleend aan de lammeren-kudden, die onder de hand des tellers doorgingen en daarbij afgezonderd werden voor de Heere en alsdan werd ál wat hen hinderde en in de weg lag weggenomen. Zo belooft de Heere: Ik zal ál de struikelblokken

wegnemen, zodat ook niemand zal kunnen zeggen: "Mijn zonden zijn te groot." Alsdan zal het geschieden naar het Woord des Heeren in Jeremia 32: "Ik zal een eeuwig Verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren en Ik zal Mijn vrede in hun hart geven dat zij van achter Mij niet zullen afwijken."

4e. Deze verbondsmaking met de ziel bestaat voorts hierin: De Heere stelt ze door Zijn Geest in die staat, dat zij al datgene bezit, wat tot de toestemming en inwilliging behoort. Hij werkt zulke gestalten in haar als zij bezitten moet om met God een Verbond te maken. De Heere geeft licht in de ziel en in het verstand om God, om zichzelf en om het Verbond te kennen. Ze worden lid van die Kerke, wier kinderen van de Heere geleerd zijn, Jesaja 54: 13.

Het oude leven buiten God in de zonden raakt geheel aan de kant. Menselijke deugden maken plaats voor eerbied en diep ontzag voor de Goddelijke hoogheid, majesteit en heerlijkheid, naar Jeremia 10: 7: "Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der heidenen! Want het komt u toe!" En naar Ps. 89: "God is grotelijks geducht in de raad der heiligen."

Daarbij geeft God in de ziel gewilligheid en begeerte om het Verbond te omhelzen, zij wordt van dat gewillige volk uit Psalm 110. Het hart wordt zó gebogen en zó genegen, dat de ziel zegt: "Ook ik zou het Verbond wel willen omhelzen, de beloften inwilligen, op de eisen *Amen* zeggen willen en mijn gehele toestemming aan hetzelfde geven."

In welberadenheid gaat de ziel de kosten eens overrekenen en eens overleggen of haar de beloften des Verbonds beminnelijk, de condities aannemelijk genoeg zijn. Het geschiedt dus niet onbezonnen, maar na het vorige overleg. Daarbij geeft de Heere in de ziel bereidwilligheid om op te staan; zij is bereid, nadat het wel is overlegd, zij wil, zij zal toestemming aan de verbondsmaking geven, zij heeft daar niets tegen in te brengen. Ze is oprecht; zij weet, dat God lust heeft tot waarheid in het binnenste. Het wordt dezulken hartewerk, daar is geen bedrog in haar. Ze wil ook met God niet bedrieglijk, handelen omdat Hij het hart kent. Ze beoefent zelfverloochening, verloochening van ál datgene wat de toestemming aan háár zijde zou verhinderen. Matth. 16: *Zo iemand achter Mij wil komen, hij verloochene zichzelf.* Ze oefent geloof, de ziel komt daar in een sterk zien, zij heeft honger en dorst naar de Heere Jezus, haar oog is op Hem gevestigd. Ze bemint Hem, neemt Hem aan, ofschoon nog maar door sterk aanbieden en hopen op Hem van haar zijde. Hosea 2: "Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof."

5e. Wanneer de Heere met de ziel een Verbond maakt, bestaat zulks bij al hetgeen wat wij alreeds daarbij opgemerkt hebben voorts hierin, dat God de ziel in het dadelijk bezit stelt van de Verbonds-goederen, doch bij trappen en met zeer veel wisselende gestalten.

Wij herzeggen: God zet haar in de Verbondsgoederen.

a. Hij wordt haar tot een God volgens de belofte: *Ik zal haar tot een God zijn.* Zo heeft de ziel God tot háár God en deel in Zijn Wezen, Deugden en Personen. Alles hetgeen God is voor Zichzelf, dat is Hij voor hen; en dat is Hij naar hen ten goede.

b. Hij geeft haar, deel aan al de verbondsgoederen te hebben, alsmede genade en heerlijkheid. Zo wordt zij verlost van haar zeven kwalen, die haar ellendig maken en Hij brengt die tot zeven goederen.

De kwalen waar Hij haar van verlost zijn deze:

1. De zonde wegens schuld. Jeremia 31: "Ik zal hun ongerechtigheden vergeven en hun zonden niet meer gedenken."

2. 'De zonde wegens heersende smet. Ezechiël 36: "Ik zal rein water op u sprengen en gij zult rein zijn en Ik zal u een nieuw hart geven en een nieuwen geest in het binnenste van u." Jeremia 32: "Ik zal Mijn vreze in hunlieder hart geven."
3. Zijn toorn. Hij wendt de toorn van haar af. Jeremia 57: "Ik zal niet eeuwig twisten, noch de toorn behouden."
4. De vloek waaronder een zondaar ligt, dien neemt Hij weg in de Borg.
5. De dood en haar vreze zover zij is de bezoldiging der zonde, God neemt die weg en daarmee de nare gedachten waarmee een zondaar zijn weg gaat en door welke hij beroerd is, zo dikwijls hij daaraan denkt.
6. Hij verlost de ziel van de duivel en van het heersend geweld dat hij oefent. Die machtige wordt de vang ontnomen en de gevangenen des tirans ontkomen, Jes. 49.
7. Hij redt ze van de eeuwige verdoemenis. Hosea 13: "Ik zal ze van het geweld der hel verlossen, Ik zal hen bevrijden van het verderf."

De goederen, die God de ziel toebrenghet zijn deze:

1. Zijn Geest: "Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten," Jesaja 44.
2. Vriendschap en verzoening met Hem, de Verbondsgod.
3. Hij noemt haar met een nieuwe naam.
4. Hij schenkt haar vrede van binnen in haar consciëntie. Jesaja 32: "Het werk der gerechtigheid zal vrede zijn en heiligmaking."
5. Hij legt van zijn heerlijkheid op haar en bekleedt haar met de klederen des heils.
6. Hij bewaart haar in de genade-staat, zodat bergen mogen wijken, heuvelen wankelen, maar het Verbond des Vredes zal niet wijken noch wankelen in der eeuwigheid.
7. Hij schenkt haar de eeuwige heerlijkheid en zaligheid; eerst voor de ziel en daarna ook naar het lichaam in de opstanding ten laatsten dage. Ps. 48: "Deze is onze God, eeuwig en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe." Zo is God haar alles in allen, voor tijd en voor eeuwigheid, beide naar ziel en lichaam.

c. Wanneer de Heere de ziel in het bezit der verbondsgoederen stelt, verwaardigt Hij haar, dat zij ook des Heeren zijn, Hij formeert ze Zich tot een volk, zodat zij des Heeren heilige afgezonderde is, van de wereld onderscheiden naar Spreuken 12: "De rechtvaardige is voortreffelijker dan zijn naaste." Ze wordt Zijn eigendom uit en boven alle volkeren der aarde zodat Hij haar noemt Zijn eigen volk, aan wie Hij lust heeft. Ze zijn Zijn rijkdom, een kostelijk kleinood, als een Koninklijke hoed in zijn hand, waarmee Hij praat. Ze zijn de Heere dienende en gehoorzame, betalende haar geloften en Zijn beeld vertonende, dit uitdrukkende in hun wandel, zodat zij een heilig volk zijn waarvan gezegd was: "Die ze zien, zullen hen kennen als een zaad, dat de Heere gezegend heeft," Jesaja 61: 9.

6e. Wanneer de Heere met de ziel een Verbond maakt, bewerkt Hij de ziel zódanig, dat zij met die God in het Verbond treedt. Ze geeft de Heere de hand en komt tot Zijn heiligdom, zeggende: "Nu is het in mijn hart, een Verbond te maken met de Heere." Neh. 9: "In dit alles maken wij een vast Verbond."

7e. De Heere laat toe, dat zij zich gedragen als die met God in het Verbond staan. En hoe

gedragen zij zich, die de Heere hebben tot hun Verbonds-God?

a. De ziel zegt nu en dan in het eenzame in haar gebeden: "O mijn God, mijn Bonds-God." Ze krijgt vrijmoedigheid om God de haar te noemen. Hosea 2: "Ik zal zeggen, o Mijn volk; en dat zal zeggen: o mijn God." In Zacharia 13 staat van dat derde deel dat God zou louteren, dat het zeggen zal: "Gij zijt mijn God."

b. Ze maant de Heere op zijn beloften in en op het Verbond zeggende: "Gedenk o Heere het Woord tot Uw knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen." En verder: "Dat is mijn troost in mijn ellende, want Uw toezeggingen hebben mij levend gemaakt."

c. De ziel smeekt om kracht dat zij zich als een trouw Bondgenoot voor God gedraagt. Ze bidt naar Ps. 119: "Och! dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren!" Zij vraagt alzo de Heere of Hij door Zijnen goeden Geest haar wil leiden in de weg, dien zij te gaan heeft.

d. De ziel grijpt de toezegging des Heeren aan: "Ik zal niet laten varen de werken Mijner handen en Mijn Verbond met U zal niet wankelen in eeuwigheid." En als de Heere tot haar spreekt: "Ik zal U niet verlaten," maakt ze er staat op, dat God getrouw is.

Wij bezagen tot dusverre het Verbond der genade en daarbij, waarin de Verbondmaking bestaat aan de zijde Gods met een ziel. Laat ons nu eens bezien de Verbondmaking van een ziel met de Zalige God. Om die te tonen zullen wij de navolgende zaken doen:

1. Een beschrijving geven van wat het inhoudt, dat de ziel een Verbond maakt met de Allerhoogste God.
2. Hoe of een Verbondmakende ziel God aanmerkt en hoe zij zichzelf aanmerkt.
3. Waarin het Verbond-maken bestaat.
4. We zullen in een kort formulier noemen, wat de ziel wei zegt tot God.
5. De plechtigheden omschrijven, die van ouds bij het sluiten van het Verbond gebruikelijk zijn.
6. We bespreken, hoe de ziel met God handelt.
7. We beschrijven welke bijzondere tijden als het best geschikt voor de Verbondmaking der ziel met God zijn aan te merken.

De verbondmaking van een ziel met God beschrijven wij te zijn: *de daad van een uitverkoren, vrijgemaakte gelovige, waardoor hij op een gezette en statelijke wijze zich aan God verbindt en op plechtige wijze de Heere belooft, Hem te dienen naar Zijn voorschrift in hoop van Gods gunst en genade, vertrouwend op de Goddelijke beloften en aanbiedingen in Christus tot eer van God en tot haar zaligheid.* Het is de Heere, Die haar hiertoe dringt en aanzet.

De Verbondmakende partijen zijn God en de ziel; die God aanmerkt als goed, als het hoogste Goed, in Wiens gemeenschap alléén haar heil bestaat en buiten Wie zij ellendig is en blijft. Ze merkt God aan, als Zich aan haar in het bijzonder aanbiedende, eisende dat zij die aanbieding zal aanvaarden, tot alles kracht belovende, strekkende dit alles tot Zijn eer en glorie. "O, zegt de ziel, zal God, de grote God, Die mij niet nodig heeft, zal Hij naar mij omzien, Zich tot mij wenden en zou ik dan niet gewillig zijn mij aan Hem over te geven?"

De ziel merkt zichzelf aan als ellendig, haar oude leven buiten God moede zijnde, als zeer begerig naar genade en heerlijkheid en om een voorwerp der Goddelijke liefde te zijn. Ze ziet zich verplicht om als een schepsel Gods Zijn gebod te gehoorzamen, Zijn aanbiedingen te omhelzen, op Zijn beloften "Amen" te zeggen.

Zij maakt het Verbond met de Heere aan haar zijde zeggende: "Al wat de Heere gesproken

heeft, dat zal ik doen." Dit maken van het Verbond aan de zijde van de ziel komt dikwijls in Gods Woord voor. Ezra 10 zegt: "In dit alles maken wij een vast Verbond." In Jozua 24: "Wij zullen de Heere dienen. Wij zijn getuige over onszelf." In 2 Kronieken 15: "Zij zwoeren met hun ganse hart." Lees verder Nehemia 9: 38, Jesaja 45: 50, Jeremia 50: 4 en 5, Jeremia 34: 18.

Dit verbondmaken aan de zijde van de ziel bestaat vervolgens hierin:

1. Het onderstelt een zalig kennen van de Heere, vergezelt met liefde, hoogachting, genoeg en blijdschap in God. De ziel is ervan bewust dat de Heere het waardig, ja oneindig waardig is en dat in deze Verbondsluiting haar heil bestaat. O, daar komt een liefdesvlam, een vuur in haar binnenste; het hart gaat naar God uit. Ze ziet zoveel waardigheid, heerlijkheid en hart-innemende glans in God, dat zij zich niet kan onttrekken.

2. Het bestaat in een intrekking, herroeping en dadelijke opzegging van haar toestemming die zij door woorden of daden ooit heeft gegeven aan de duivel, wereld en zonde. Het verbond met de duivel zegt zij op en stelt met berouw en leedwezen vast, hoe dwaas zij is geweest door op die weg te wandelen. Dit geschiedt met verfoeing van zichzelf, met belijdenis, met tranen en in het zoeken van verzoening en vergeving in het bloed van de Middelaar. O, het smart haar, dat zij zolang geleefd heeft buiten God en daarom zegt zij nu haar vriendschap aan de wereld en aan de zonde op.

3. Het verbondmaken van de ziel met God bestaat in een dadelijke verlaten en verloocheningen ál hetgeen zij aankleeft uit kracht van haar vorig leven. Hier besluit zij, voor vijand te verklaren haar eigen verstand, haar eigen wijsheid. Wat zich tegen God en zijn kennis verheft, dat wil zij gevangen leggen. Ze wenst zich in haar ganse doen en laten te gedragen naar de wil des Heeren. De wereld en haar gemakken, vermaken en voordeel verloochent zij en verklaart al deze dingen voor vijand in zover die aanlopen tegen het Verbond of daarmee in strijd zijn.

Het verbondmaken van de ziel met God openbaart zich vervolgens in een dadelijk en werkzaam opeisen en aannemen van de Heere Jezus in en tot alles waartoe Hij van de Vader aan de uitverkorenen gegeven is en waartoe Hij in het Evangelie wordt voorgedragen.

De verbondmakende ziel loopt en vliedt niet alleen tot de Heere Jezus, maar zij eist Hem opa neemt Hem aan, omhelst Hem, door het geloof ziende op zijn krachten en sterkte. Alles, wat zij doet is in en dóór Hem. Hij is haar licht, haar heil, haar sterkte. Ze betuigt, dat zij Hem in en tot alles nodig heeft, zij werpt zich op Hem en kiest Hem tot haar deel en eigendom om de zijn en Hij de hare te zijn.

4. Haar verbondmaking met God bestaat ook in een overgeving door Christus aan God, door dadelijke inwilliging van de Verbonds-eis, zodat de ziel toestemt, inwilligt en Amen zegt op al datgene wat God in het Verbond ontdekt. Ze omhelst de condities en de beloften door een gelofte te doen aan de Heere, van *des Heeren te zijn* in persoon, met ziel en lichaam, met vermogens en krachten. Ze wenst te zijn een afgezonderde voor God, een geheiligde, toegewijde aan de Heere, Die zij verkiest tot haar enig Goed. Ze verbindt zich geheel en al om voor de Heere te leven in Zijn kracht, in Zijn sterkte, hetgeen zij alleen beoogt.

5. Eindelijk bestaat haar Verbond-making met de Heere in een berustend vertrouwen op God. Ze omhelst Zijn aanbiedingen en toezeggingen dat Hij haar het nodige zal geven, haar bekwaam zal maken om zich als een waardige Bondgenote te gedragen en dat Hij het werk in haar zal volvoeren, haar leidende, bewarende, vertroostende en getrouw-

makende tot het einde. Dat alles vertrouwt de ziel aan God toe en zij verlaat Zich op Zijn beloften en toezeggingen.

Bij dit alles spreekt de ziel in de Verbondmaking de Heere aan en zegt:

"O Grote God, Heere van leven en van dood, ik, het maaxsel van Uwer handen werk, maak heden, gelijk meermalen, een verbond met U. Nu plechtig, uitgedrukt en statelijk! Doe Gij het mij gelukken."

Hierin erkent de ziel haar ellende door erf- en dadelijke zonden. Gods wegen, met haar gehouden van haar geboorte aan, Zijn weldaden aan haar betoont. Haar geboorte was in een land waarin het licht des Evangelies was. Haar opvoeding was van ouders, die de waarheid zuiver beleden, ja ook wel beleefd hebben en die haar daarin hebben laten onderwijzen wegens de middelen der genade, die zeer overvloedig zijn geweest. Ze erkent, wat God gedaan heeft om haar te brengen tot kennis van zichzelf, dat het niet alleen is gebleven bij het horen, maar dat God haar verlichte ogen des verstands heeft gegeven om zichzelf te kennen en de weg ten leven tot Gods gemeenschap en tot Jezus Christus. Ze bemerkt, wat God gedaan heeft aan Zijn zijde om het Verbond te maken in Zijn aanbiddingen, beloften en uitlokkingen en waartoe zij zich door dit alles verplicht vindt.

Omdat ze dan nu haar Verbond maakt, spreekt ze: "Heere, ik erken mijn ellende, ja, ik volhard in elk opzicht in gewilligheid om mij als een ellendige te laten helpen. Ik volhard, Uw aanbiddingen in het Verbond, ook aan zó een als ik, gedaan, aan te kleven. Wees Gij voor altijd mijn God en deel. Bij mijn machteloosheid en bij de noodzakelijkheid om mij aan U over te geven, bid ik: Vader, geef mij vrijmoedigheid om gewillig *Amen* op het Verbond te zeggen. Ik geef mij aan U over, ik eis Uw gemeenschap, Gij zult mijn Bonds-God en mijn Vader zijn en ik de Uwe.

O Heere Jezus, Zoon van God, Middelaar des Verbonds, Gij zijt de mijne; ik neem U aan tot mijn Heiland en Koning, tot mijn Hogepriester en volzalig Deel.

O God de Heilige Geest! Verzegel mij door Uw vertroosting en bewaring. Wees gij de mijn met al Uw zaligmakende goederen. Ik, ik, zulk een snode in mijzelf geef mij over met mijn ganse hart aan U, zalige Algenoegzame God. Ik steun op Uw dierbare en zieluitlokkende en beminnelijke nodigingen, beloften en aanbiddingen. Ik aanvaard Jezus en in Hem U, o God, tot mijn Deel! Ik verbind en verloof mij tot Uw dienst met afzwering en opzegging van mijn vorig leven. Dit doe ik in oprechtheid. Ik reken mij voor eeuwig Uw eigendom te zijn en bid, dat Gij het bekrachtige, dat Gij mij getrouw wilt maken. Als ik zondig, dat ik dan in nederigheid voor U mijn zonden belijde, mij door Uw kracht betere. Gij zijt o Heere, getuige van dit mijn statelijk plechtig werk. O Alwetende God, dat ik het in waarheid menen en niet bedrieglijk met U handelen moge; en als het niet oprecht is, ontdek het mij. Ik ben getuige over mezelf en ik weet dat ook de Engelen dit mijn plechtig werk zien. Uw kinderen zullen daarvan getuigen zijn als zij het zullen zien uitblinken in mijn gedrag."

Dit ondertekent de ziel en zij schrijft met haar hand: "*Ik ben des Heeren.*"

Deze dingen komen aan een natuurlijk mens wonder-vreemd voor, maar Gods kinderen zijn daar zo vreemd niet van. Ze kennen de onderhandelingen ervan met God, hetzij op deze of op een andere wijze naar dat God het bewerkt heeft. Want de uitdrukkingen die de ziel gebruikt tot God zijn zeer onderscheiden.

Dit Verbondmaken der ziel met God of van een geheel volk geschiedde vanouds met enige plechtigheden.

1. Men schreef het wel in een boek en richtte gedenkstenen op. Zo deed Jozua, wanneer Israël met God in het Verbond trad, Jozua 24.
2. Met uitschudden van de boezem der Priesters die dan zeiden: "Alzo schudde God uit allen man, die dit woord niet zal bevestigen." Zie Nehemia 5: 13.
3. Met verzegeling, naar Nehemia 9: "In alle deze maken wij een vast Verbond, en onze Priesters zullen het verzegelen."
4. Met gejuich en trompetten: "Zij zwoeren de Heere met luider stem en met trompetten," 2 Kronieken 15.
5. Met gestaafde eed. Het wordt genoemd *over te gaan in de eed en de vloek*. Deuteronomium 29.
6. Met geloften om de gruwelen weg te doen. Zo deed het volk, bij Esra 9 en 2 Kronieken 15.
7. Met luider stem naar 2 Kronieken 15: 14-15.
8. Met het te schrijven; dat is een belofte wegens de dagen van het Nieuwe Testament: "Deze zal zeggen: "Ik ben des Heeren en gene zal het met zijn hand schrijven," zegt Jesaja het 5e vers van hoofdstuk 44.
9. Met bedreiging van de dood aan de overtreders. Zo zei Hiskia: "Die niet trouw zou zijn, die zal uitgeroeid worden." 2 Kronieken 15 en 16.
10. Met het doorsnijden van een dier; een kalf daar zij tussen de stukken doorgingen. Zie die plechtigheid beschreven in Genesis 15: 10, 17 en 18.

De wijze, hoe een ziel in het bijzonder haar Verbond met God maakt is deze:

- Het geschiedt hartelijk; zij zweert met haar ganse hart. 't Is geen mond- of lippenwerk, maar in waarheid en oprechtheid.
- Zij doet het zonder uitstel. Ze zegt niet, dan of dan zal ik het doen, maar zo haast en zo dikwijls als God het hart daartoe opwekt.
- Het geschiedt ongedwongen, vrijwillig en met blijdschap. De ziel ziet zoveel heerlijkheid en waardigheid in God, dat het haar tot blijdschap is.
- De wijze van verbond-making door de ziel is welberaden, zij geschiedt nadat alle condities wél overwogen zijn van haar zijde. Ze valt er niet los aan, maar neemt er de tijd toe en gaat het eens overleggen.
- Het geschiedt in de Borg door gebruikmaking van Hem en gelovig starogen op Hem en op zijn kracht.
- Het geschiedt zonder de beloften aan Gods zijde te misbruiken of daarmee zorgeloos te zijn, Jeremia 34.
- Het geschiedt onder Gods Alziend oog en in Zijn tegenwoordigheid zodat Hij het ziet en toetst, beproevende de ziel zichzelf zo er schadelijke wegen zijn om die te ontdekken.
- Het geschiedt standvastig, niet in een direct voorbijgaande, haastig weer overgaande daad; nee, deze verbondmaking geschiedt standvastig en onbeweeglijk, met gedurige vernieuwing en herhaling en voor eeuwig, in leven en dood.

Zulk een Verbond te maken nu, heeft zijn bijzondere tijden. In 't algemeen moeten wij zeggen dat alle tijden moeten worden waargenomen. De juiste tijd is die, in welke God het

hart opwekt. Dat zijn tijden van bijzondere gelegenheden, waarin de Verbondsluiting zeer wel te pas komt. Ze zijn deze:

1. In de eerste bekering en overgang van de staat der natuur in de staat der genade. Wanneer de ziel de storm van overtuiging doorworstelt heeft en hij komen kan tot zulk een statelijke Verbondmaking. Hierbij ziet men dikwijls de ziel tot zulk een hoogte van genade komen dat vele pijlen van de satan daardoor worden uitgeblust. Ze bemerkt hierin doorgaans klaar, dat de duivel dit fundament niet omver kan stoten, zolang de bestrijding niet weder deze gewaarwordingen te boven gaan.
2. De Verbondmaking moet ook in het bijzonder geschieden bij het doen van belijdenis tot des Heeren Avondmaal. Wanneer iemand dus lid van de zichtbare kerk wordt. O, dan mocht hij ook met de Heere in een Verbond treden!
3. De Verbondmaking behoort ook te geschieden hetzij bij de aanvang of bij vernieuwing op Avondsmaalsdagen en bij de voorbereiding tot de viering van het Nachtmaal des Heeren. Daar mochten de voorbereidingen in bestaan. Gods kinderen doen dit niet genoeg en vandaar is het, dat er zoveel malen duisternis bij hen gevonden wordt.
4. De Verbondmaking moet ook plaats hebben op Biddagen. Dit moet niet alleen geschieden van een geheel land en van een geheel volk, maar bijzonder van een ziel, die God vreest. In Gods Woord zien wij dat het op zulke tijden altijd gedaan werd.
5. De Verbondmaking behoort voorts ook te geschieden wanneer Gods oordelen dreigen en drukken. In zieke dagen of als iemand van een ziekte herstelt. Wat is er betamelijker, dan dat hij zich weer opnieuw aan God verbindt en zich aan Hem opdraagt?
6. Ze moet ook plaats hebben voor het geval dat men in gevaar is van verleiding in leer of in leven.
7. Wanneer God tot lijden roept om der waarheid wil. Alsdan make de ziel haar verbond met God zeggende: "Heere, die valt, die valle, maar wat mij aangaat, ik verbind mij om getrouw te zijn."

Zulk een verbondmaken nu heeft zijn nut en voordeel aan Gods zijde, namelijk afwending van toorn en bedreigde oordelen, hetzij het van een volk geschiedt of door een ziel in het bijzonder. Zulk een verbondmaken geeft meerdere voortgang in de genade, in haar weldaden, genade en heerlijkheid.

Aan de zijde der ziel legt het een band tussen haar en de Heere; het geeft vrijmoedigheid om de Heere, haar Verbonds-God, te manen op Zijn beloften. Anderzijds legt de verbondmaking de sterke verplichting op de ziel om voor God te leven, om de verzoeken des duivels, van de wereld en zonde edelmoedig te weigeren en af te slaan.

TOEPASSING.

Ziedaar, mijn hoorders, iets met de vinger aangeroerd van de Verbondmaking met God.

Ik denk niet dat er iemand is, die zal zeggen: "Die zaak is onnodig," of "zo geschiedt het niet."

O ja, Gods Volk en kinderen verstaan dit werk, maar ten opzichte van natuurlijke mensen, deze hebben dit Verbond niet gemaakt.

1. Velen kennen het Verbond niet, hetwelk zij zouden maken.
2. Ze verstaan derhalve de Verbondshandeling niet tussen God en de ziel. Ze zijn vreemdelingen van de Verbonden der beloften.
3. Velen (het is gruwelijk om te zeggen) staan in een verbond met de wereld, zonde en satan, alsof zij gezworen hebben, dit nooit te verbreken.

4. Zij leven gerust in een uitwendig verbond door Doop en Avondmaal, behorende tot de uiterlijke kerk en daarmee zijn zij tevreden.

Maar wat iemand ook mocht bezitten of meent te bezitten, hij blijft buiten het Verbond met God; hij is ellendig.

Komt, laat mij toe, dat ik U eens vraag mijn hoorders, hebt gij ooit een Verbond gemaakt met God, hetzij statelijk of op een andere wijze? Want al Gods kinderen komen daartoe, al is het niet langs dezelfde wegen.

Vraagt uzelf dit eens af:

1. Was ik ooit buiten dit Verbond, beide in achtung en in gevoelige ondervinding voor mijn ziel, zodat ik was buiten God en Zijn gemeenschap?

2. Is mijn verloren staat mij op mijn hart gezonken zodat ik bekommerd, verlegen en verbroken was?

3. Is mij de Heere Jezus, de Middelaar des Verbonds ontdekt in Zijn dierbaarheid, beminnelijkheid en heerlijkheid, als in Wien alleen al mijn heil gelegen was?

4. Was ik van de noodzakelijkheid van de Verbondshandel met God overtuigt?

5. Kregen Gods aanbiedingen wel vat op mijn hart, zodat ik er niet langer van tussen kon om die te weigeren?

6. Heb ik de condities overwogen en kwamen die mij aannemelijk voor?

7. Heb ik ooit onderhandelt; en zo ja, deed ik dat in eigen kracht? Was het hartelijk, bedaard, in rijp overleg, zonder uitbeding van enige conditie, zonder uitstel, met het voornemen om getrouw te zijn?

Zo ja, gij zult uw verbond met de zonde gebroken hebben, geen leven zoeken in uw plichten om daarin te rusten. U zult condities maken om uw belofte niet te breken en blijken tonen en bezitten van uw aandeel. U zult heilig leven, van de wereld onderscheiden, de Heere dienen, dikwijls uw overgave vernieuwen en smart over uw ontrouw tonen.

Maar wat belet velen, dat zij geen Verbond maken met God? Onkunde en ongeloof, mijn hoorders! Als gevolg daarvan onttrekken zij zich. Luiheid en aardse kommer brengt hen tot uitstel. Bezet met kruis en tegenspoeden in de wereld, begeerlijkheden en liefde tot de zonde, komen zij tot afstel. Of de condities zijn te hard en men wil er niet aan om tot dat Verbond te geraken.

O, kon ik u bewegen om met God een Verbond te maken! Weigert u dit? Gij zijt zonder God, zonder Christus, zonder hoop in de wereld, geen bondeling, zonder en buiten aandeel aan de Verbondsgoederen, zonder recht tot het Avondmaal, het Verbondsteken. Gij zijt onder de eis en onder de vloek van het werkverbond, eeuwig ongelukkig en rampzalig. O, dat u een Verbond maakte en met de zalige God in onderhandeling kwam!

Het is zeer beminnelijk vanwege God, Die het Verbond met u wil maken; en vanwege de Borg en Middelaar des Verbonds. De condities, die God beloofd heeft Zelf te zullen werken, zijn zeer aannemenswaard. De ontmoetingen en alles wat u in die Verbondmaking bejegt, zijn zeer troostelijk. U hebt het Woord en de voorbeelden der heiligen die het deden. U wordt ertoe gebeden van God Zelf: Hij komt u vóór. De Heere heeft er lust aan, dat u het doet. Ja, de Heere God wil ook hierin de Eerste zijn. Hij gaat U vóór. Hij is aan Zijn kant bereidwillig ertoe, opdat ge het aan uw kant doen zult.

Zeg nu niet het is te zwaar; ik ben te onwaardig. Of: God is te hoog, de weg is te eng en ik zou toch niet getrouw zijn. O, de Heere wil Zelf ál die hinderpalen wegnemen, Hij belooft tot alles kracht.

Maar gelovige kinderen Gods, tot u zeg ik:

1. Vernieuwt dikwijls uw gemaakt Verbond met de Heere door gedurige herhalingen.
2. Pleit op Gods beloften, op Zijn eed en op Zijn voorkomend werk aan u en zegt: "Heere, hebt Gij het niet beloofd? Zijt Gij mij Zelf niet voorgekomen met Uw genade?"
3. Mijdt wettische droefheid, handelt op een Evangelische wijze langs de weg des Verbonds en, als gij gezondigd hebt, bedenkt dan: het is een Genadeverbond.
4. Let er nauw op, hoe God u dan antwoordt van Zijn zijde. Leef als een bondeling, heilig, Gode waardig. Gedraagt u trouw voor de Heere.

En gij, o gelovige ziel, die een Verbond met God gemaakt hebt, weet dit tot uw troost: God zal u in de Borg tot zaligheid zijn. Hij zelf zal u tot een God zijn. Uw loon en uw erfgoed. Al Zijn deugden zullen voor u zijn. Hij zal zijn uw Zon en uw Schild.

Zijn oog zal op u zijn in deze wereld als op Zijn kleinood, waarin Hij lust heeft. Hij zal u naar ziel en lichaam van al het nodige verzorgen. Omdat Hij uw Herder is, zal Hij u verschonen en met u niet handelen naar uw zonden. In verzoeking zal Hij u bewaren. Niets zal u van Hem scheiden. Hij zal altijd Zijn eed gedenken, uw plaats in de Hemel bereiden en u bij uw sterven opnemen naar de ziel en eeuwig u zaligen, naar ziel en lichaam beide; en na de opstanding in eeuwige heerlijkheid.

AMEN

Deze oefening werd gehouden te Middelburg de 15de November 1719.

TWEEDE OEFENING.
(Voor bereidingsstof).

Handelende over het gebruikmaken des Middelaars door een ziel; die genegen is, met God in het Verbond te treden.

O, alle gij dorstigen! Komt tot de wateren en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja, komt, koopt zonder géld en zonder prijs wijn en melk.

Mijn Toehoorders!

Het is ons voornemen om in deze oefening met uw gewijde aandacht

- Allereerst de middelen en wegen te openbaren, welke dienstbaar kunnen zijn om een nog buiten God en buiten Christus levende zondaar, die buiten het Verbond gerust en weltevreden leeft, te overtuigen zowel van eigen ellende als van de noodzakelijkheid des Middelaars om dóór en in Hem een Verbond met God te maken.
 - Daarna zullen wij zien hoe iemand, die overtuigd is geworden door Gods Geest van zijn ellendige en verloren staat, zich buiten het Verbond ziet en dat zo iemand, zelfs met hoogachting van- en begeerte tot de Heere Jezus Hem echter niet durft gebruiken om tot God te gaan.
 - Wanneer we dan de redenen genoemd hebben om zulk een ziel aan te moedigen en op te wekken, zien we ten laatste, hoe een gelovige, die reeds met God in het Verbond staat, het best de Middelaar zal gebruiken tot zijn heil en zaligheid.
- I. Wat het eerste aangaat, namelijk welke middelen en wegen men voor een zondaar zou moeten gebruiken om hem te overtuigen, dat zouden de volgende kunnen zijn:
1. Ten eerste, dat men de zondaar zou moeten ontdekken, dat hij vanwege Adams bondsbreuk onder de schuld en onder de heersende smet der zonde ligt, dat hij geen zaligheid in zichzelf te wachten of te hopen heeft. De toelég zal dus moeten wezen, om zulken te overtuigen, dat zij zijn ellendig, arm, jammerlijk, blind en naakt, aan alle dingen gebrek hebben en dat zij, hoe minder zij over deze hun dodelijke toestand gevoelig zijn, des te ellendiger en des te dodelijker zijn. Een zodanig zondaar is gelijk aan iemand die het vuur in zijn lichaam heeft, daar men in snijdt en kerft; zo lang als er geen gevoel in komt zo is het dodelijk. En gelijk dit waar is in het natuurlijke, zoveel te meer in het geestelijke. Zolang iemand geen gevoel van zijn ellende heeft, is hij op het aller-gevaarlijkst. Niemand denke nu bij zichzelf, dat de leraren uit zwaargeestigheid de mens in zo'n toestand tekenen. Niemand mene, dat de mens niet zó ellendig en zijn staat niet zo gevaarlijk zou zijn! Of dat het maar gezegd wordt, om een mens te beroeren of te ontzetten. Mijn hoorders, o weet, dat wij, al zeiden we dienaangaande nog veel en veel meer, toch niet in staat zijn, om de zondaar zijn ellende voor ogen te stellen. Zoals die is, is, het nog veel erger dan dat het met de mond zou kunnen worden uitgesproken.
 2. Dan zou men ook een zondaar moeten voorhouden hoe hijzelf, noch iemand buiten hem,

noch enig schepsel in hemel of op aarde, in staat is om hem van zijn ellendestaat te kunnen verlossen, geen engel noch mens is daartoe bekwaam. En al was het ook, dat hij zich uitwendig ging beteren, daar zal nooit een zondaar gezaligd en in Gods gunst hersteld worden, zolang niet genoeggedaan is aan de gerechtigheid Gods, die door de zonde beledigd is. Het zij de zondaar bekend, dat nóch God, nóch Zijn heiligheid en rechtvaardigheid, nóch de Wet het toelaat, dat een zondaar hersteld wordt zónder voldoening. En daarboven dat een zondaar, ofschoon er zelfs al aan Gods recht voldaan was, zichzelf nóch kon, nóch wil tot God neigen, maar dat God Zelf Zijn hand tot hem moet neigen.

3. Dan zou men ook, om de zondaar te overtuigen, hem moeten aantonen, dat God, naar zijn onnaspeurlijke genade, door zijn wijsheid een weg heeft uitgevonden. Dat Hijzelf een Middelaar heeft ontdekt, namelijk Zijn eigen Zoon, Dien Hij van eeuwigheid daartoe heeft verordineerd en daargesteld, Die in de tijd in de wereld is gekomen om te doen, wat daar te doen en om te lijden, wat er te lijden was. Ja, dan zou men dien zondaar moeten overtuigen, hoe die Middelaar machtig, algenoegzaam en gewillig is om eiken zondaar, hoe groot, hoe hard, hoe langdurig hij ook tegen vele overtuigingen in, gezondigd heeft, te kunnen en te willen zaligen en tot Zijn gemeenschap te brengen.

4. Dan zou men de zondaar ook moeten voorhouden, hoe bij al de waarheden, die wij daar genoemd hebben (dat hij zo ellendig is enzovoort, dat er moet voldaan worden), dat daartoe een Middelaar nodig is, hetwelk hij niet alleen met het oog des verstands met aandacht moet aanschouwen, maar dat hij daarvan indruk en levendige aandoeningen moet hebben. Want al wist hij al die waarheden nóg zo klaar, en zij waren hem niet op het hart gezonken, hij zou geen voortgang maken. Derhalve:

a. Zo moet de zondaar weten, dat hij, van nature dood zijnde in de zonden en misdaden, door Gods genade en door Gods Geest moet levend gemaakt worden, dat is door een boven-natuurlijke kracht, die niemand zichzelf geven kan.

b. Zo moet een ieder weten, dat, als God nu een zondaar levend gemaakt heeft, hij dan genoodzaakt wordt om van zijn zijde met God het Verbond te maken, waarin hij met de Middelaar èèn plant wordt. Zo moet aan de zondaar getoond worden, hoe hij tot die heerlijke gemoedsdaad moet komen om aan de éne zijde aan de zonde, de wereld en aan Satan de dienst op te zeggen en dat met de alleruiterste gewilligheid, geheel zonder te delen met de wereld, satan of oude boelen, want dan zou het God niet aangenaam zijn. En dat voor altijd, nooit weer opnieuw te hunkeren naar de wereld.

c. Wanneer de zondaar dan enigen indruk ontvangen heeft van dit alles, zo zal hij zich aan de andere zijde moeten vergenoegen met Jezus en zal hij zich aan Hem moeten verklaren en dat ook met de allerhartelijkste gewilligheid. Hij zal dien Jezus voor altijd en geheel moeten willen toebehoren en zelfs, zonder achteruit te deinzen, kruis, lijden en tegenstand met Hem en voor Hem moeten willen dragen.

d. Zo nu alle deze dingen geen beweging kunnen maken op het hart van een zorgeloos zondaar, gelijk wij vrezin, omdat hij blind, doof en ongevoelig is, zo zou men hem dan nog kunnen voorhouden de grootheid van de zonde die hij begaat; want zo één, die de aanbiedingen Gods versmaadt, is een dubbele verbondsbreker. De duivelen hebben maar èens gezondigd, namelijk toen zij gevallen zijn en de genade en de zaligheid is hen nooit voorgesteld, zodat zij tegen de aangeboden genade niet zondigen, maar een zondaar, levende onder het Evangelie, zondigt tweemaal, ja duizendmalen, want hij maakt zich niet alleen schuldig aan de zonde van het werkverbond dat hij verbroken heeft, maar hij

verbreekt het Verbond der genade; en hoe schrikkelijk is dat! God zal nooit weer een tweede Middelaar geven om dat te helen. De Middelaar zal ook derzulker naam op Zijn lippen niet nemen en hun drankoffers van bloed niet offeren, zodat zulke zondaars zijn zonder God en zonder Christus, zonder hoop in de wereld, buiten het Verbond, zonder verzoening. Ze kunnen ook geen gedachte koesteren, dat God ooit tot hen zal naderen omdat zij dat Middel, waardoor God tot een zondaar nadert, metterdaad verwerpen en versmaden. En zo zijn zij ongelukkig en rampzalig, die zich aan deze grote zonde schuldig maken. Want let eens op wat Paulus zegt in Hebréeën 12: "Indien zij niet zijn ontvloden, die dengene verwierpen, die op aarde goddelijke antwoorden gaf (namelijk Mozes) hoe zullen zij ontvloden en wat straffen, meent gij zullen zij worden waardig geacht die de Zone Gods versmaad en het Bloed des eeuwigen Testaments onrein geacht hebben"? En hier mag ik ook zeggen, hoe zullen wij ontvloden indien wij op zó grote zaligheid geen acht geven? Op zulk een zaligheid, waarin alle heil voor een zondaar gelegen is?

e. En daarom, onbekeerde, zorgeloze en nog on-verlegen, in uzelf geruste zondaren, versmaders van Gods eeuwige liefde, ach, dat u nog eens ontwaakte uit de strikken van de satan waarin gij tot uw eeuwig verderf gevangen ligt. O, gij kunt u nu nog door de duivel laten ophouden dat hij zou zeggen: 'God is genadig, het zal zo kwaad niet zijn, dat zou met Gods barmhartigheid en liefde niet bestaan, of, het is nog tijd genoeg. De dingen lachen u nog te veel toe, of, zou het juist moeten zijn: 'het komt zo nauw niet, dat is maar geveinsdheid of, de condities zijn te zwaar, want dan zou ik moeten afstaan van mijn beste lusten. Ik heb nog te veel lust in de wereld, Jezus is mij niet aangenaam en beminnelijk genoeg.

O zondaar, weest verzekerd, dat, zo u zó voortgaat, niemand in staat is, uw ongeluk ooit te kunnen beschrijven voor tijd noch eeuwigheid. Ik raad u met Paulus: *Ontwaakt gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten*. Wee, wee u, gij gerusten te Sion en gij zekeren op de berg van Samaria! Uw ongeluk is aanstaande! Ach, dat deze dingen eens met kracht op uw hart zonken.

II.

Maar ten tweede, wat eigenlijk voornamelijk onze toeleg was, namelijk om deze onder ons te overtuigen en tegemoet te komen die geraakt zijn en die door Gods genade indruk gekregen hebben van hun zonden. Die wel gezicht gekregen hebben op de Middelaar des Verbonds, maar teruggehouden worden en geen gebruik van Hem durven te maken. Daarom moet dezen getoond worden, dat er vele oorzaken zijn, die hen moeten opwekken en dat er niets is dat hen kan hinderen.

Om dan de zulken op te wekken, moet ik zeggen, dat zij niet ál te verschrikt moeten zijn over hun zonden en over hun overtredingen van Gods Wet. Ik zeg, hij moet niet ál te zeer verschrikt zijn over zijn zonden en de grootheid ervan. Maar ik bedoel hierin niet, dat er geen redenen zijn voor een zondaar om daarover bekommerd en ontzet te zijn! I ja, want ik houd het daarvoor, dat, wanneer de Heere het gezicht en de indruk van zonde in Zijn kinderen niet matigde en hen nu en dan niet liet zien een straal van Zijn genade, dat zij het niet zouden kunnen dragen, maar onder dat gezicht zouden bezwijken.

Als ik zeg, dat Gods heiligheid en rechtvaardigheid hen niet te zeer zou verschrikken, wil ik daarmee niet zeggen, dat iemand die anders zou beschouwen, dan om erdoor gebracht te worden tot betamelijke eerbied voor God en dan tot de vaststelling, dat God hem rechtvaardig in de hel zou kunnen werpen. Ik wil hiermee alleen maar zeggen, neemt het gezicht van uw zonden en van Gods gerechtigheid niet op als een grond om te denken: ik

kan of mag tot God niet naderen. Neem dat liever op tot uw voordeel en als een bewijs, dat God de hand aan u gelegd heeft. Dat Hij het u ontdekt heeft, waar u te voren zorgeloos was en daar geen indruk van had. En zo wilde ik hebben, dat u die dingen niet aanmerkte om u af te schrikken, want daar legt de satan het op toe. Soms zegt hij: het gezicht van de zonden is niet groot genoeg; en als dat gezicht groot en levendig is, dan zegt hij: zou u, zó'n zondaar, tot God, die zó heilig en zó rechtvaardig is, naderen? Hij verbergt datgene, wat tot troost en aanmoediging dient en zo houdt hij de ziel terug. Nee, laat u hierdoor niet ontzetten. Het is waar, gij zijt zó zondig, God is zó heilig, maar dat gij dat ziet, is een blijk van genade, en van geestelijk leven in uw ziel.

Bekommerde ziel, dit moet u bemoedigen als u bedenkt; dat God, Die u als zo heilig en rechtvaardig voorkomt, als een vertoornd Rechter, zelf een Middelaar besteld heeft om u te zaligen. Ik bid u, let eens op, moet dat niet tot moedgeving zijn van een bekommerde, dat God die zó heilig is, Degene is, Die de Middelaar heeft gevonden. Ja, van eeuwigheid daarmee bezig geweest is om Hem te verordineren. Ja, dat Hij het is, Die Hem in de afschaduwingen heeft ontdekt en voorgesteld, tonende dat er verzoening was gevonden. En dat Hij Hem in de volheid des tijds heeft doen mens worden, van onze natuur, uit den zede Davids, de broederen in alles gelijk. Dat Hij Hem, Mens zijnde, heeft doen lijden en sterven, alles doende en alles lijdende, wat gedaan en geleden moest worden. Dat de Vader betuigt, Zijn vol genoeg in dien Middelaar te hebben, verklarende dit van de hemel, als Hij riep: "Deze is Mijn geliefde Zoon in Dewelken Ik Mijn welbehagen heb." En dat niet alleen in de Zoon, maar ook in Zijn offerande, zijnde genoegzaam en voldoende aan Zijn gerechtigheid, hetwelk Hij betoond heeft als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, gevende daarmee als een kwitantie. God heeft Hem in de Hemel en aan Zijn rechterhand geplaatst.

Wanneer ge nu eens dacht, bekommerde ziel: ik leef in een overtuigend gezicht van mijn zonden, maar daar is God, Dien ik door mijn zonden beledigd heb en Die ontdekt Zelf uit liefde de Middelaar. Hij verklaart Zelf, Zijn genoeg in Hem en dat Hij in Hem de zondaar tot zijn gemeenschap wil brengen en daarom zegt Hij: "O zondaar, grimmigheid is bij Mij niet, wie zou Mij als een distel of doorn in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen? Hij moest Mijn sterkte aangrijpen en vrede met Mij maken, ja, vrede zal Ik met hem maken." Mocht dat dan niet een overtuigende zondaar opwekken, dat de Vader Zelf van de Hemel Zijn Zoon aanbiedt en zegt: ziet daar is Mijn Zoon, Mijn Sterkte, in Hem heb ik de verzoening gelegd, met zijn verdiensten ben Ik tevreden en voldaan. Neemt Hem maar aan, toont uw goedkeuring in Hem, omhelst Hem door het geloof, neemt Hem aan en dan zult gij vrede met Mij hebben.

Men zou zeggen: wat zal iemand terughouden? Ja, zo een zondaar eens bedenkt, hoe die God de eer en de glorie van zijn deugden zoekt in alles, wat Hij doet en dat God ook van hem vordert, dat hij dat ook zal zoeken en dat God nooit luisterrijker Zijn deugden ontdekt als in het zaligen van de zondaar, welke Hij door Zijn liefde, genade, barmhartigheid, heiligheid, rechtvaardigheid, algenoegzaamheid, wijsheid en macht ontdekt en als ten toon stelt, indien zo'n zondaar dit eens opmerkte, zou hij dan niet moeten zeggen: heeft God dát voor, eist Hij dat ook van mij? En kan de Heere de verheerlijking van zijn deugden van geen zondaar ontvangen dan alleen van dien, die zich naar Hem wendt en die in Hem zoekt gevonden te worden? En dat ik dat doen zou, - zo merkt zulk een zondaar op - wanneer ik het Verbond inwilligde? Zou dit, mijn toehoorders, dan geen drangreden voor zulk één zijn om zich aan God over te geven?

Ja, als hij eens lette dat God zegt: "Zie, daar is Mijn Zoon, waar al Mijn deugden luisterrijk in afstralen, want Hij is het afschijnsel van Mijn heerlijkheid, kan ik wel meer Mijn liefde aan u ontdekken dan door Hem af te zonderen, Hem daar te stellen, Hem u aan te bieden en te presenteren." Wel hoe, zult u Hem dan niet gebruiken en zou u zeggen: Heere, ik zal U de eer van Uw deugden niet geven? Ach nee! Wanneer gij u tot God wendt en ge uw welgevallen toont aan Gods weg, dan is daar niets, wat u tot verschrikking moet zijn aan de zijde Gods. O nee, voor u niet, bekommerde die dien weg goedkeurt en Amen zegt en die spreekt: "Heere, wilt Gij U in zulk een ellendige zo zalig verheerlijken en grootmaken? Ziet hier ben ik, wordt Gij dan maar in mij verheerlijkt. Dan is ál wat in God is, maar om het hart uit te lokken en naar Hem op te wekken. Wel ziel, wat houdt U dan nog terug; terwijl God van zijn zijde zo na tot u komt als Hij immers kan, en Hij u voorkomt om u van schroomvalligheid en vrees te ontheffen? O, zegt in en op Mijn liefde: "Amen." Dat is Mij aangenaam en welgevallig. Ja niet alleen is er niets aan de zijde Gods wat tot verschrikking kan zijn maar ook niets aan de zijde van de Middelaar. Daar is niets in of aan Hem of het moet het hart bemoedigen en opwekken. Ik spreek tot oprechten, die zichzelf van Hem niet willen noch kunnen terughouden. Tot zorgelozen, die hier een verkeerd gebruik van maken, spreek ik niet.

1. Tot oprechten zeg ik dan om hen op te wekken: Begrijpt eens wat in Jezus, de Middelaar des Verbonds gevonden wordt. Al wat bevattelijk en wat niet bevattelijk is. Ja, Gods Woord van het begin tot aan het einde is zo vol om die algenoegzaamheid en volheid van Jezus uit te drukken dat ik u zeggen moet: Al de volheid woont in Hem. Hier kan geen wereld, geen zonde, geen Satan inbrengen dat iets aan Hem mankeert of ontbreekt, want dan was Hij niet volmaakt. Ik zal nu niet zeggen, hoe in Hem een volmaaktheid is als God. Want als God bezit hij alle volmaaktheid met de Vader en de Geest. Ook niet, hoe in Hem een volmaaktheid is als mens; dat geschiedt bij een andere gelegenheid. Maar bijzonder letten wij erop, hoe in Hem een volmaaktheid is als Middelaar en wel als de verdienende Middelaar. Indien wij dit in den brede zouden voorstellen, zouden wij al zijn volheden en dierbaarheden moeten noemen en dit niet alléén maar Hij is een volkomen Middelaar, want Hij heeft alles gedaan en geleden, wat gedaan en geleden moest worden. Paulus zegt, dat in Hem al de volheid woont, Col. 1. Ja, Hij is niet alleen genoegzaam vanwege zijn verdiensten, maar Hij is vol van genade en waarheid en dat zó vol, dat wij uit Zijn volheid ontvangen genade voor genade. Daarom kan er niets bedenkelijks tegengeworpen worden, alsof niet alles ten volle in de Heere Jezus te vinden is.

2. Niet alleen is de Heere Jezus ten volle algenoegzaam, want alles is in Hem, maar Hij is ook gewillig. Om de gewilligheid van de Heere Jezus eens te tonen, waar het toch doorgaans de ziel aan hapert, zo zullen wij zien:

- a. onder welke spreekwijze Jezus in zijn nodigingen vóór komt;
- b. hoe Christus al de zwarigheden die iemand zou kunnen hebben, wegneemt;
- c. hoe Hij Zich op aarde gedragen heeft, om ellendigen Zijn gewilligheid te tonen;
- d. en hoe Hij de grootste zondaren gezaligd heeft.

a. Vooreerst, om de gewilligheid van Jezus te ontdekken, zo vinden wij verscheidene spreekwijzen. Soms zullen wij vinden, hoe Jezus opwekkenderwijze voor komt. Jesaja 45: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, alle gij einden der aarde." Daarin ziet gij, hoe Jezus de einden der aarde opwekt om tot Hem te komen, met een bijgevoegde belofte.

Soms zal Hij het doen vermanenderwijze naar Jesaja 55: "O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, zonder geld en zonder prijs wijn en melk."

Nu kan Christus niet meer grond geven aan een verlegen ziel die niets heeft, om haar te overtuigen van Zijn gewilligheid als dit, dat zij zal komen, zoals ze is. Kan Hij haar wel krachtiger opwekken?

Soms klagenderwijze als naar Ps. 81: „Och, of Mijn volk naar Mij gehoord had?" Kan Hij wel méér doen, als tonen, hoe hard het Hem valt, dat zij niet komen? Op diezelfde nagel zal Hij slaan Joh. 5: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat Gij het leven hebt."

Soms komt Hij aanradenderwijze voor: "Mijn Naam is Raad." Als u Mij om raad vraagt, Ik ben de opperbeste Wijsheid, Ik zou U raden, dat gij van Mij koopt, goud, beproefd komende uit het vuur en witte klederen om de schande uwer naaktheid te bedekken". Zodat Jezus niet vriendelijker kan komen, ja, Hij zendt zelfs leraren uit, leggende het Woord der Verzoening in hun monden, opdat zij zouden bidden, - ja, bidt ze alsof Hijzelf door hen bade, dat zij zich met God zouden laten verzoenen.

Ook komt Hij betuigenderwijze voor en wel als Hij spreekt: "O zondaar, Ik heb geen lust in uwen dood, maar hierin heb Ik lust, dat gij u bekeert en leeft. Ja, God, niet hebbende meerder boven Hemzelf om bij te zweren, zo zweert Hij bij Zichzelf en zegt: "Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in uw verderf."

Ziedaar, hoe genegen of Jezus is, om zondaren zalig te maken. Bekommerde zondaar gelooft u Hem niet? Ja, zegt iemand, maar daar zijn nog zoveel zwarigheden, die in de weg staan.

b. Jezus neemt die zwarigheden met kracht weg. De hoofdbelofte van alles is Joh. 6: "Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen". In deze belofte zijn alle zwarigheden, die iemand ooit en te immer zou inbrengen, weggenomen. Want indien Jezus had aangehaald honderdduizend gevallen en gezegd had, die is zó en die is zó, zo had iemand nog zwarigheid kunnen maken en zeggen, "dat is mijn geval niet" of "ik ben in die omstandigheden niet." Maar nu komt Jezus dat allemaal vóór en zegt, niet één voor het hoofd te zullen stoten om niet één "waarom" dan ook. Wanneer iemand zou denken, ik ben een te groot zondaar, ik heb al te lang gezondigd wegens te veel aanbiedingen van genade en overtuigingen, Jezus neemt met dat een woord "geenszins" alles weg. Vergeet nu eens niet, dat de Satan, zoals hij daar stond aan de rechterhand van Jezus om hem bij de Heere te verklagen, dat die aanklager der broederen zoals hij ook staat aan de zijde Gods om een zondaar te beschuldigen en te helpen verdoemen en vonnis te eisen, dat hij óók staat aan de zijde van de zondaar. Hij zegt tot dezen: "Meent gij dat Jezus voor uw zonden gestorven en in de wereld gekomen is? Hij is wel gestorven voor zondaren, maar niet voor u." Ziet gij wel, verlegen ziel, dat dat een list van hem is? Uw Jezus is gekomen voor verlegenen, om die te zoeken en zalig te maken, zoals Hijzelf zegt in Lucas 10. Let maar op de reden van Zijn komst: de Heere Jezus zegt niet: "om de Mij zoekenden zalig te maken," maar "om te zoeken wat verloren" en afdwalende was.

Dat ge nu een begrip en een overtuigend gezicht hebt van uw ellende, dat is een bewijs, dat Jezus' zoekende hand reeds aan u gelegd is, want dat is het eerste, dat Jezus een zondaar aan zichzelf ontdekt. Bedenkt verder: worden niet alle zwarigheden weggenomen als Paulus zegt in 1 Timotheüs 1, *dat Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken en dat is een getrouw woord en aller aanneming waardig*. Of u nu bij uzelf denkt en de Satan het u wijsmaakt, 'het is voor u niet', weerstaat hem dan en zegt: Wat gij spreekt is

zo niet, want het is voor mij wél, want het is een getrouw woord en aller aanneming waardig. Ja, zijn niet alle zwaarigheden weggenomen als Paulus zegt in Rom. 8: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is 't Die gestorven is, ja, dat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods zit, Die ook voor ons bidt." 't Is alsof de apostel wil zeggen: daar blijft geen beschuldiging over, al wilde de duivel u nog zoveel wijs maken. Geloof hem niet, want het is God Die rechtvaardigt, en Christus is gestorven en heeft voldaan, zodat er geen beschuldigingen meer gelden.

c. Heeft Christus Jezus tot overtuiging van Zijn gewilligheid Zich in Zijn omwandeling op aarde niet zó gedragen, dat elk daar getuigenis van mocht geven? Waarom heeft Hij anders onze krankheden op Zich genomen en onze smarten gedragen? Zovele ellendigen en zieken heeft Jezus genezen, ja heeft Hij wel ooit iemand afgewezen, die tot Hem kwam om geholpen te worden? Al waren het zelfs heidenen, die als honden gerekend werden, Hij hielp ze. Wel is waar, dat ons vermeld staat, dat Hij in Nazareth niet vele krachten deed; maar dat haperde niet aan Hem, maar aan hun ongelooft. Een ieder, die gewillig was om van Hem geholpen te worden, die genas Hij. Zegt Hij niet in Matth. 11: "Komt allen tot Mij die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven voor uw ziel?" 't Is wonderlijk, dat een zondaar, die geen recht heeft om tot Jezus te gaan, tot Hem nader en maar moedig mag toetreden.

Bekommerde zielen! die immers recht hebben en die genodigd worden, u zegt: "ik durf niet." Och, het is er zó ver vandaan dat Jezus u zou wegstoten! Integendeel, hij roept u en Hij neemt alle hinderpalen die u beletten uit de weg. Door Zijn daden betuigt Hij zelfs aan de grootste zondaren, hoe ontfermend en hoe gewillig Hij is, zodat u geen bezwaren overblijven. Hij neemt ze alle weg.

d. Jezus heeft, om Zijn gewilligheid te tonen de grootste zondaren gezaligd. Kon er wel groter zondaar genoemd worden als Adam die niet alleen zondigde voor zichzelf, maar die door zijn zondigen het ganse menselijke geslacht verdoemelijk heeft gesteld? Evenwel, voor hem was ook genade, want zo haast hij gevallen was, zo haast richtte God een Genadeverbond met hem op in de belofte, dat het Vrouwenzaad het Serpent de kop zou vermorzelen. Ja, neemt eens Manasse, die zó goddeloos was, dat zijns gelijke vóór en na niet is geweest. Goddelozer dan ál de Koningen van Israël en niet alleen voor zichzelf, maar die gans Israël deed zondigen en het volk van de Heere aftrok en de afgoden deed dienen. De Heere liet zich wegens Jeruzalem, om de zonde, die Manasse haar haar doen zondigen, niet verbidden. Zó groot en schrikkelijk waren zijn zonden. Evenwel heeft God aan hém genade bewezen, wanneer hij in hoge ouderdom, na zo langdurig gezondigd te hebben, daarover in benauwdheid werd gebracht. Toen verootmoedigde hij zich en bekende Manasse, dat de Heere God is.

Ja, merk eens op, bekommerde ziel, hoe God de Heilige Geest ook het zijn doet tot uw bemoediging. Het werk, dat ge in u bevindt, dat gezicht van uw zonden, dat Jezus u zo beminnelek en zo dierbaar is, komt van die Geest. Hij heeft het gewerkt. Hij zou de wereld der uitverkorenen overtuigen van zonde, van gerechtigheid en van oordeel. Hij zou u doen zien uw ellende en de gerechtigheid van de Heere Jezus als genoegzaam om voor God te bestaan. Bent u dan overtuigt van uw ellende, van 's Vaders en van Jezus' liefde. Die zelf de zondaar roept? Ja, ook u! Wat dwaalt u dan en staat nog van verre?

Zegt: *ik zal tot de Koning gaan.* Daar kan u niets haperen. Als u onwillig zijt en u dit blijft,

gaat u verloren. Maar zegt u, wél lust te hebben om als een ellendige gezaligd te worden langs de weg des Verbonds, - wel, wat kunt u dan beter doen, als tot de Middelaar te gaan en op Zijn offer het Verbond te maken? "Laat ons dan, zo zeg ik met Paulus, met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade opdat wij genade en barmhartigheid verkrijgen". Het is waar, kinderen Gods, u hadt reden om niet te durven, als u moest toegaan door uzelf en als u aan de ene kant maar zag God de Vader en aan de andere zijde uzelf en de Heere Jezus als in 't midden. Maar dan komt de Geest en zegt: "Ook Ik zal u bij de hand nemen en uw hand brengen in Gods hand en u zult dan niet beschaamd worden; en dat door de vlam van Christus' offer. O, als u het Verbond maakt u doet het op een volwichtig offer.

Ik weet wel dat het niet altijd gaat in die levendigheid en met die vrijmoedigheid, maar daar spreek ik nu niet van. Ik neem maar de zwarigheden weg om u op te wekken en ik zeg: "gij moogt en u moet komen, u mag niet achterblijven."

Zegt niet: "Mijn zonden zijn te groot om genade te verkrijgen." De zonde, die u daarin doen zou om achter te blijven en dat te zeggen, die zou nog de allergrootste zijn, die u ooit gedaan hebt. Want dan betwist u de algenoegzaamheid, genade, barmhartigheid van de Verbonds-God en van de Verbonds-Middelaar. Is dat niet een grote en schrikkelijke zonde? En u verschrikt alreeds voor uw zonden? Welaan, doet dan deze zonde daar niet bij, want u kunt wel begrijpen, dat er geen grotere zonden zijn, dan God en Jezus te onteren. En dat doet u, als u niet tot Hem gaat om als een zondaar, ja als de grootste zondaar, door Hem gezaligd te worden.

Ja maar, zegt u, ik durf niet, zou ik, zulk een gering schepsel aan de grote God mij overgeven en met Hem in een Verbond komen? Hoe zou ik dat durven onderstaan?

Wel kinderen Gods, bekommerden, ik geloof, dat het daar wel 't meest aan scheelt. Laat het nu eens met wat beroering zijn, dat zal het werk niet hinderen. Het zal God en de Heere Jezus daarom niet te minder aangenaam zijn. Weet dit, daar is een tweeërlei niet durven: de een durft niet omdat hij niet wil, maar daar hapert het u immers niet aan? Wanneer u God en Jezus werd aangeboden en het Woord, gelijk het geschiedt, en aan u gevraagd werd, of u God wel tot uw deel wilt hebben, zou u wel zeggen: Ik wil niet? Ik heb geen lust aan de kennis van Zijn wegen? Integendeel, ijst en gruwet uw hart niet als dit in u op zou komen? Welaan, als God u nodigt en u zegt: ik wil wel; en de Geest u bekwaam maakt, wat kan of wat zal u dan terughouden? O, gaat dan, al mocht u het doen hikkende en snikkende met een betraand oog en bevende hand. Zeg: ik zal gaan, ik wil niet langer de kroon van Jezus hoofd houden. Ik wil Hem ook de eer geven, dat ik als de grootste der zondaren door Hem gezaligd ben. Ik doe het niet op of door mijzelf maar op Zijn volmachtig en algenoegzaam offer. Daarop leg ik mij neer.

III.

Nu kan het mogelijk wel gebeuren, dat er van Gods kinderen zijn, die zeggen: ik heb het wel gedaan, ik heb mij wel aan God en Christus overgegeven, maar het heeft dat gevolg niet in mijn ziel, dat ik getroost, bemoedigd en gesterkt werd. Ik ben al even twijfelmoedig. God heeft het aan zijn zijde niet beantwoord.

Wel, geen nood, blijft gij maar bij uw keus, houdt maar aan en zegt: "Heere, had ik het niet al gedaan, ik zou nog aanstonds gereed wezen om u de hand te geven en op Jezus' offer het Verbond te maken."

Bedenk, wanneer God het u niet direct geeft, dat Hij het waard is, dat gij Hem blijft aankleven en dat gij op Hem blijft wachten. Is God niet soeverein en vrijmachtig? Het ligt

menigmaal aan u zelf. Velen van Gods kinderen klagen, dat de Heere hen niet ontmoet en het komt dikwijls hier vandaan: zij leren niet genoeg onderscheiden de daden van hun hart. Als zij naar binnen keren, vinden zij een Geest der genade, dat is, een inwendig, levendig, werkzaam beginsel en zij vinden ook een zondig verdorven vlees, een onwedergeboren deel in zichzelf. Nu gebeurt het soms, dat de genade, het vernieuwd beginsel, het geestelijke leven werkzaam is en dat dan gedurende dien tijd de verdorvenheid zich stil houdt. Ook gebeurt het, dat de oude mens zó werkzaam is, dat zij geen daden van geestelijk leven bespeuren. Naar dat dit nu is, zijn zij goedsmoeds of bekommerd en liggen zij direct overhoop. Ze zullen zich 's avonds hartelijk aan God opdragen. De andere dag echter, als de werkzaamheid weer wat over is, zijn zij zo hartelijk niet en dan zijn zij aanstonds weer geschud en beroerd. Indien u, bekommerde, nu nauw lette op uw hart, zou u zien, dat dát een blijk van genade is, dat er Geest en vlees in u is, die met elkaar strijd voeren. Want waarom zijt ge zo treurig over uw zonde, zo begerig naar God en naar Christus? Is dat niet een bewijs van uw geestelijk leven?

Wanneer zulke zielen eens het Genadeverbond beschouwen, de Verbonds-God, de Middelaar, de Geest en de goederen des Verbonds in hun schoonheid en dierbaarheid, och, zeggen zij, het is voor mij al te groot. Ik ben ál te onwaardig en wie zou zichzelf dit durven laten vóórstaan?

Ik weet, bekommerde, als u deze zaken beschouwt in betrekking tot uzelf, dan is het voor u te groot, ja veel te groot om te ontvangen. Maar het is niet te groot voor de Verbonds-God om het te geven. Als u nu eens bedenkt, dat dat de grootheid van de Goddelijke genade en liefde is, zulk een grote genade aan doodschuldigen te schenken, zou u wel zeggen in verwondering en aanbidding: "t is voor mij wel te groot omdat ik onwaardig ben, maar voor God niet, Hij wil het geven. Hij dringt het zelfs op. Hij stelt het voor. Hij verplicht mij om het aan te nemen." En dan zou het u niet alleen ootmoedig, maar ook vrijmoedig maken. Gaat dan toe en laat u niets terughouden.

Gods kinderen wilden wel dat in hen iets was, dat evenredig was en in de weegschaal gelegd kon worden met Gods genade en Christus liefde. Och, zeggen zij, is God pulk een genadig God, biedt dij zoveel aan? Is Jezus zó vol liefde en ontferming, wil de Geest zóveel doen? Biedt God mij zóveel genade en heil aan? Wat moesten er dan veel werkzamer, vuriger, heviger en levendiger uitgangen mijns harten zijn en sterkere bewegingen van liefde tot God in Christus. Als zij dat nu eens vinden, dat het hart zó levendig is, dan is 't wél. Dan is het of ze beter geschikt waren om met God in het Verbond te treden. Dan gaan ze toe, maar gaat dat over, dan liggen ze weer ter neder, dan twijfelen ze, wie weet of het wel oprecht geweest is. Ziet u nu wel, dat hier nog een worsteling in ligt van het Werkverbond, waar de natuur zo genegen toe is. Nu, daarvandaan komt dikwijls zoveel onvrijmoedigheid en donkerheid in de ziel.

Och ik weet wel, zult u zeggen, er is niets anders te doen dan gewillig te zijn en de Middelaar bekwaam te erkennen. Wel, wie zou dit dan niet doen?

Wel bekommerde zondaar, herinnert ge zo een tijd niet dat u niet wilde, en als het u werd voorgehouden, dat u weigerde en afkerig was? En wel zou gezegd hebben: ik heb geen lust noch welgevallen aan die weg? Ja, als u neerzat onder de aanbidding van het Woord, dat uw hart daar tegenaan bruiste? En als God u nu al enig gezicht en indruk gaf, is er al niet veel te doen geweest eer gij tot die hoogte kwam om u voor God en Christus en voor Zijn dienst te verklaren en afstand te doen van uw zonden? Waren er aan die weg niet vele hoogten neer te werpen, ging het wel zo gemakkelijk? Was er niet veel tegenstand van de duivel, wereld en zonde, die u terughielden? Heeft het u al niet menige zuchten en tranen gekost?

Zou u dat alles wel durven ontkennen? Wanneer dit dan zo is, doet gij er dan geen zonde aan, dat u de dag der kleine dingen veracht en u zo verkeerd handelt? Daarom, laat u dan niet langer scheiden en terughouden om God de hand te geven.

Nu laten wij u tenslotte er nog op wijzen, hoe of een gelovige de Middelaar des Verbonds zal gebruiken zijn ganse leven door in alle tegenheden tot aan zijn dood toe. Maar dat is van zo groot een ruimte, dat wij het liever eens bijzonder verhandelen.

Nu, om ten slotte te sluiten, nog een woord van
TOEPASSING.

Vooreerst zullen wij u zeggen, dat het voorgaande een stof is, recht gepast op het Avondmaal, want het is met die grote Middelaar Jezus als die Steen, waarop zeven ogen zijn, die wij daar als gelegd zien op de Verbondstafel.

Wordt Jezus niet in het Avondmaal voorgesteld als van eeuwigheid verordineerd om Middelaar te zijn? Als in de tijd in de wereld gekomen om naar de vlees Zijn broeders gelijk te worden, uitgenomen de zonde, en Zijn bloed te vergieten? Zo zien wij Hem als voor onze ogen in de tekenen gekruist en gestorven.

Ten tweede, zo wij dit eens bijbrengen tot overtuiging van onbekeerden, is dit niet een gepaste stof? Want zulken, die maar onbeschaamd aan het Avondmaal gaan en die zich, nóch door onze waarschuwingen, nóch door die van anderen laten afzetten of terughouden, dezulken gaan zonder kennis of indruk te hebben van hun ellende of van de Middelaar, zonder geloof en zonder liefde aan de dis van het Nieuwe Verbond. Ze steunen op hun belijdenis en op het feit, dat zij lidmaten zijn van de kerk; vandaar dat zij onbezorgd ten Avondmaal gaan.

Maar gelijk in de oude dag niet die een Jood was, die het in het openbaar was en die het teken der besnijdenis ontvangen had, maar alleen hij, die het in het verborgen was en die de besnijdenis des harten tot God in de geest had, zo is het ook nu waar, dat niet die een Christen is, die gedoopt is, die ten Avondmaal gaat, maar die deel aan Christus heeft, zijnde zijn zalving deelachtig.

Mijn hoorders, ge moogt dan al ten Avondmaal gaan, maar het is te denken, als Christus, de Gastheer zal komen aan Zijn tafel en Zijn aanzittende gasten zal bezien, dat Hij, u ziende zonder bruiloftskleed, zal zeggen: "Vriend, hoe zijt gij hier gekomen? Bindt hem aan handen en voeten en werpt hem in de buitenste duisternis."

Wel, ik bid u, o zondaar, hoe zult ge Hem ook behagen, als u geen deel aan Hem hebt, geen deel aan Jezus de Middelaar in Wie gij God alleen kunt behagen? Deswege, stoute onbezonnen zondaren, ziet toe, wat u doet! God laat Zich niet bespotten. Nadert toch niet toe, want u hebt geen recht.

Misschien zult u zeggen: hoe zullen wij het weten of wij geen recht hebben? Zou u ons wel voorbeelden kunnen geven? Hoor dan:

a. U mag niet naderen, u hebt geen recht, als u nog nooit met uzelf, in uzelf, over uzelf zijt verlegen geweest, denkende: mijn God zal met mij ook nog verlegen worden. Ik ben nog buiten God, buiten Jezus en buiten het Verbond. Wat zal voor mij de dood en de eeuwige verdoemenis niet vreselijk zijn, daar ik geleefd heb onder de aanbieding van genade. Kent u die gemoedsgesteldheid nog niet? Is u dit nog nooit op uw hart gezonken en hoe dat u vanwege uw zonden voor God verdoemelijk en schuldig zijt, zodat u verlegen en beschaamt zijt geworden over uzelf? Ik zou u, zo u dit alles mist, wel willen vragen, wat doet u aan het Avondmaal? Tot welk doeleinde komt u daar?

b. Is Jezus die grote Middelaar, als de enige weg om in Gods gunst te komen, u nog nooit

dierbaar en beminnelijk geweest, zodat u zei: nu weet ik hoe een heilig God de God van een zondaar kan worden door de Middelaar? Zag u de macht, de algenoegzaamheid en gewilligheid van dien Middelaar zodat u weet waarin en waarom Hij aan uw ziel dierbaar werd, zodat u zag dat Hij het alléén was, die u tot Gods gemeenschap kon brengen en dat Hij ook alleszins genoegzaam was?

c. Heeft dat dubbele gezicht, zo van de Middelaar als van uzelf, u opgewekt om dadelijk tot Hem te lopen om als een verlorene in Hem gevonden te worden? Is uw hart werkzaam geweest, hongerende en dorstende, begerende, verlangende, uitziende naar Hem om in Hem gevonden te worden? Was dat uw dagelijks werk? Ik vraag niet, hoe u het deed, met wat vrijmoedigheid en of u wel durft, maar ik vraag óf u het deed, vrijmoedig of onvrijmoedig.

d. Heeft dat zo een wonderbare verandering in u gebracht dat u van partij veranderd zijt en moet zeggen: Ik liep tevoren tot de zonde, tot de wereld en haar dienst met mijn vol genoegen; maar zo vlug als ik daarheen liep, zo loop ik nu naar God en naar Christus en zo aangenaam en beminnelijk is mij God, Zijn dienst en Zijn gemeenschap. Zo deze dingen niet in u zijn in meer of mindere maat of trap, zo nadert niet aan de tafel; u zou maar zijn een gast zonder bruiloftskleed.

Maar u bekommerde, kleingelovige, vindt u dit in u, zegt gij, zo ellendig ben ik en nog duizendmaal meer als ik bevatten of uitspreken kan, dat heeft God mij doen zien en dat zie ik nog dagelijks. Ik acht niemand zo hoog als Jezus en de weg van de vrije genade. Hij is mij begerlijk, alleen begerlijk; welaan dan ik zeg u: "U die gelooft, is Hij dierbaar." En wat is uw gehele leven anders dan een begerig uitzien, gedurig verlangen en zuchten naar Jezus om deel in Hem te mogen hebben en in zijn verdiensten? Wat zijn de begeerten van uw ziel, gaan zij niet al uit naar Jezus? Is Hij niet uw liefde, blijdschap, vergenoeging en verwondering? Hebt ge u niet hartelijk aan Hem gegeven en zó gegeven, dat u uw oude boelen hebt opgezegd en uw oud verbond verbroken? Hebt ge u niet verbonden om voor God te leven, met een keuze des harten u daarvóór verklarende.

Ja maar, zegt u, dat laatste vind ik zo niet. Jezus is mij wel dierbaar en beminnelijk en ik heb mij wel aan Hem gegeven, maar de zonden die zijn nog zo werkzaam in mij en de lust en gezetheid voor Jezus nog zo weinig.

Wel kinderen Gods, ik vraag niet, wat heersende en kwellende zonden daar zijn, ik geloof, dat de zonde zich gedurig nog werkzaam vertoont, maar ik vraag hoe u daaromtrent gesteld zijt. Ziet u die zonde aan als vriend of vijand? Wilt u wel iets liever, dan dat de zonden meer gedood waren en hun kracht benomen? Gaat u daarom niet naar Jezus om bij Hem kracht en sterkte te halen? En doet u wel iets meer wee, als dat u ergens in tot oneer van God zijt? Is dat dan niet een bewijs van genade en geestelijk leven? En daarom kleingelovige ziel die zo bedeesd, zo onvrijmoedig zijt: Laten de rommelende ingewanden van een barmhartig God u opwekken om tot Hem te lopen; werpt u in Zijn armen.

Laten de rommelende ingewanden van een barmhartig Hoogepriester u lokken, Die zo ontfermend en medelijdend is, want als u met één oog naar Hem ziet, zo ziet Hij er met tien naar u. Als u met één voet naar Hem gaat, zo loopt Hij met tien voeten naar u. Hij zal u tegemoetkomen. Het is een Goddelijke ontfermende liefde waarmede Hij u voorkomt, die zo groot is, dat zij het verstand te boven gaat. Hij nodigt u ook weder aan Zijn tafel. Daar zal Hij staan en zeggen: 'Ziet daar zijn Mijn bloedplassen, waardoor Ik u reinig, die Ik om uwentwil gestort heb. Ik ben het Die uw overtredingen uitdelg en Ik gedenk uw zonden niet'. God de Vader zal daar óók staan, zijn liefde u aanbiedende en zowel als de Vader van

de Verloren Zoon als deze nog van verre staat, hem tegemoet loopt en omhelst, alzo staat God de Heere klaar om u genadig te zijn.

Wees dan gewillig, komt, staat op, komt, staat op, komt tot uzelf. Zegt: het is waar, ik heb gezondigd, maar bij U is vergeving in het Bloed van de Middelaar. Tot Hem en in Hem zoek ik gevonden te worden.

En ik durf zeggen, als u zó komt tot God de Vader, Hij zal u in gunst aanzien. Jezus zal u omhelzen in Zijn liefde-armen. De Geest zal u ondersteunen en u alles geven. Gaat dan toe en hebt gij gezondigd, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, namelijk Jezus Christus, de Rechtvaardige, Die een verzoening is geworden voor de zonden en ook voor de uwe. AMEN.

Deze oefening is gehouden te Middelburg de 18de December 1719.

DERDE OEFENING.

Van het gebruikmaken des Middelaars door een gelovige ziel, van het begin tot aan het einde van zijn leven.

Tekst: Ps. 119: 94a: *"Ik ben de Uwe, behoud mij."*

Mijn Toehoorders!

De laatste maal spraken wij hoe een ziel, die met God in het Verbond zou treden, de Middelaar moest beschouwen tot zijn troost en bemoediging. Nu moeten wij zien hoe iemand, die al staat in het Verbond, Hem zal gebruiken tot zijn geestelijke sterkte en voortgang in de genade.

Om dit te doen, zo zal ik:

1. Enige waarschuwingen gebruiken tegen Gods kinderen hetgeen hen belet, dat zij geen genoegzaam gebruik van de Middelaar maken.
2. Dan zullen wij het gebruikmaken zelf in zijn delen en leden laten zien.
3. Enige zwarigheden, die zich uit dit stuk zouden op doen in Gods kinderen oplossen.
4. Tonen hoe dit een gevoegelijke stof is tot voorbereiding.
5. En dan ook, dat het een stof is, waarbij zich elk kan onderzoeken en beproeven, of hij recht heeft, om het Avondmaal te gebruiken.

I.

Wat betreft het eerste: wij zullen enige dingen aanmerken tegen Gods kinderen en wel dit, dat zij al teveel God in het algemeen aanmerken zonder bijzondere betrekking als Drie-eenheid, Vader, Zoon en Heilige Geest. Zo er iets is, dat Gods kinderen belet, een gelovig gebruik te maken van de Middelaar, dan is het dit: dat zij de Vader beschouwen zonder de Zoon en dan komt God hen verschrikkelijk voor. Dat zij de Zoon beschouwen zonder betrekking tot de Geest en dan durven zij niet tot de Middelaar te komen. Wel, waarom denkt gij dat God Zich in Zijn Woord als een Drieëenig God laat beschrijven? Opdat wij Hem als zodanig zouden aanmerken en Hem beschouwen in Zijn liefde tot zondaren. Want omdat God Drieëenig is, kan Hij de God van een zondaar worden en daarom kan een zondaar van Hem gebruik maken.

2. Voorts moet ik tegen Gods kinderen aanmerken, dat zij, schoon zij God al aanmerken als een Drieëinig God, zij niet genoeg Verbonds-gewijze handelen. Ze bezien het Verbond maar te veel gelijk het was in Adam, daar zij ook zelf moesten werken en daar het zonder de Middelaar was. Ze beschouwen het Verbond niet genoeg in de Middelaar, Die de grond ervan is, op Wien het is gebouwd, ja, Die de grond is, waarop men tot de Vader gaat. Zodat men het Verbond moet aanmerken in Christus door de Geest.

3. Ja, dit dient tot waarschuwing van Gods kinderen dat zij, nu al handelende met de Middelaar, hem niet genoeg gebruiken in hun noden en omstandigheden in alles, zoals Hij is. Het is, alsof de grote Heiland en Middelaar op aarde alles had volvoerd en niet meer bezig was in de heerlijkheid om zijn kerk en om zijn gelovigen in het bijzonder te behouden en kracht en sterkte te geven.

Ja ten tweede, ook ten opzichte van de Middelaar handelen Gods kinderen verkeerd. Ze zien te veel op Zijn Godheid, óf zij zien te veel op Zijn mensheid, óf zij beschouwen Hem in het afgetrokkene te veel als een Rechter, die vol majesteit en heerlijkheid is.

a. Ze zien te veel in het afgetrokkene op Zijn Godheid. Ze representeren Hem als de grote God, Die heilig is en rechtvaardig; en dat is wel goed, indien het geschiedt om de ziel nederig, klein en ootmoedig te maken, om met, eerbied en ontzag met Hem te verkeren. Maar als het is tot verschrikking, tot verbazing en ontzetting, zodat de ziel niet durft naderen. Zie dan eens wat kwaad gij uzelf doet. Het is waar, als gij God beschouwt, zo is een zondaar zó ver van God af, dat hij nooit tot Hem komen kan. Maar nu komt God en stelt de Middelaar tussen beiden door Wien Hij de ziel recht en vrijheid geeft, om tot Hem te naderen. Zo nu de Middelaar Zelf alléén als de heilige en rechtvaardige God beschouwd wordt, dan ziet gij wel, dat het iemand terughoudt en verschrikt, zodat het om de ziel nederig te maken zeer goed is om de Middelaar te beschouwen als God. Het moet haar brengen tot groten eerbied, maar niet tot verschrikking om van Hem af te blijven.

b. Soms hapert het Gods kinderen dááaraan, dat zij Hem te veel beschouwen als mens. 't Is zeker, Hij kan nooit te veel beschouwd worden in Zijn schoonheid en luister, als de Schoonste van de mensenkinderen op Wiens lippen genade is uitgestort om het hart in liefde gaande te brengen. Maar dit gebruikt de Satan dikwijls als een list om de ziel te beroeren. Dan zegt hij: "Zult u dan in een mens geloven en daarop uw vertrouwen zetten; en ge weet dat de man vervloekt is, die vlees tot zijn arm stelt. Zult u, zo blaast hij de ziel in, uw vertrouwen stellen op zó Een, die de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid is en dan in zó Een geloven?" En zo zoekt de Satan, dat zij zich stoten aan Zijn geringheid en daardoor worden teruggehouden om geloof in Hem te oefenen.

Maar als nu Jezus beschouwd wordt als God én als Mens, ziet u dan wel dat de pijlen van de Satan geen kracht hebben? Want dan zou u hem tegenwerpen: ik geloof niet in een mens, maar in Een, Die ook waarachtig God is.

c. Gods kinderen beschouwen Hem ook te veel als Rechter en dan zien zij op de tekst uit Hebréeën 4: "Er is geen ding onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van dien God met welken wij te doen hebben."

Dit kan ook goed en nuttig zijn, wanneer het de ziel voor- en omzichtig doet wandelen, om zich niet te bevleken door zonde; maar wanneer het daartoe dient, om weer de ziel te beroeren, zodat zij denkt, wat zal het zijn, als Hij zal komen op de wolken des Hemels om te richten en ook ik zal gesteld worden voor Hem. - Dan wordt hierin niet het juiste gebruik van de Middelaar gemaakt daar de omstandigheden waarin de behoeftige ziel

zich bevindt. Hier zou men moeten zeggen, hetzelfde wat Christus persoonlijk van Zich getuigde, namelijk *'Ik ben niet gekomen om de wereld te veroordelen, maar om haar te behouden*. Hetwelk niet alleen ziet op Zijn eerste komst in het vlees, maar ook op Zijn tweede komst op de wolken. Hij zal niet komen om de wereld des uitverkorenen te veroordelen, maar om haar vrij te spreken. Welaan, laat u dan ook niet verschrikken.

d. Het hapert ook Gods kinderen soms hieraan, dat zij in die verkeerde bevatting zijn, dat zij de Middelaar wel nodig hebben om hen voor God te rechtvaardigen opdat zij voor God kunnen bestaan, maar dat ze Hem zo nodig niet hebben tot heiligmaking, daar zij, gerechtvaardigd zijnde voor God, nu zichzelf moeten gaan heiligen. 't Is zeker, dat dat de wil Gods is, onze heiligmaking en dat wij het ook moeten uitwerken, maar het is de wil Gods niet, dat wij het doen in onszelf. Gods kinderen hebben Jezus zowel tot heiligmaking nodig als tot hun rechtvaardigmaking. En als het zou geschieden buiten Jezus, zo is het God niet aangenaam, want dan deugt het niet, omdat zij niets doen kunnen zonder Zijn kracht en invloed.

e. Dikwijls zijn Gods kinderen in de beschouwing van Christus als de Middelaar nog wel bezig om Hem tot een Patroon voor zich te stellen, maar zij denken dat dit een denkbeeld van hun eigen geest is, Hem na te volgen. Ze mochten bedenken, dat het Christus alleen is, Die dat door Zijn dood verdiend heeft en door Zijn Geest in hen moet uitwerken en hun Zijn beeld gelijkvormig maken. Dit hadden wij te zeggen tot waarschuwing van Gods kinderen.

Want Gods kinderen moeten begrijpen, dat Christus de Middelaar het enige fundament, de hoeksteen, de Petra is niet alleen van de zaligheid, maar ook van al hun werkzaamheid; dat Christus daarenboven is de grote Voorspraak bij de Vader, Die de zaak van Zijn volk daar waarneemt; dat Christus is de erfgenaam, in Wien het God behaagt heeft alles te leggen opdat al wat wij ontvangen uit Zijn hand zou zijn. Opdat wij uit Zijn volheid ontvangen genade voor genade en uit Hem genieten al wat wij nodig hebben. Zo moeten zij Christus dan aanmerken als de Ark des Verbonds, het kanaal door Wie zij alles ontvangen. Want alles is in Christus; in Zijn hand zijn al de goederen des Verbonds opdat Hij ook in dit opzicht zijn zou Alles en in allen.

Om gebruik te maken van Christus zo moeten zij weten te staan in de gemeenschap van Christus door de Geest in het geloof. Want wat nuttigheid is het anders zo men weet, dat in Christus al de volheid woont, als wij in Hem geen deel hebben? Daarom zo heeft God een Verbond gemaakt, dat de uitverkorenen met Hem gemeenschap zouden hebben, gemeenschap met Zijn Persoon, met Zijn Namen, met Zijn Ambten, met Zijn Naturen, met Zijn Staten, met Zijn goederen, schatten en rijkdommen. Een gemeenschap, die God van Zijn zijde aanknoopt door Zijn Geest en aan de zijde van de zondaar wordt aangeknoopt door het geloof, zodat hij Christus' eigendom wordt en Christus de zijne; en dat hij recht heeft tot alles wat Christus bezit uit kracht van die gemeenschap.

Dat dit nuttig en nodig voor de ziel is blijkt wel hieruit:

Omdat alles wat Christus bezit, Hij dat bezit niet alleen voor Zichzelf maar voor Zijn uitverkorenen. En zij bezitten alles met Hem en in Zijn gemeenschap. Zodat hetgeen van Christus gezegd wordt in meerdere mate, dat hebben zij in mindere mate. Hiervandaan hebt gij in Gods Woord al die overvloedige spreekwijzen, die de gemeenschap met Christus uitdrukken. Bijvoorbeeld dat zij de Goddelijke natuur deelachtig worden; dat Christus de

menselijke natuur deelachtig is, hun vlees en hun benen; dat zij één Geest met Hem zijn; dat Hij is de Boom en zij de takken; Hij de Wijnstok en zij de ranken. Hij is het Hoofd, zij de leden. Hij het Fundament, de Hoeksteen, zij stenen, op Hem gebouwd, uitmakende een huis. Hij de Koning, zij de onderdanen, Hij de Heere, zij de knechten en de dienstmaagden. Hij de Bruidegom en Man, zij de bruid en de vrouw. Nu kunt u wel begrijpen dat als een Koning met een arme slavin in het huwelijk treedt, zij door het huwelijk deel krijgt aan wat de Koning heeft. Aan Zijn Eer, Troon, Kroon, rijkdommen, alsmede dat zij gesteld wordt in het bezit van ál wat des Konings is. En dit is de grootheid van Gods goedheid, dat een arme zondaar, in het huwelijk met Christus komende, daardoor deel aan alles heeft, opdat hij zou zeggen in wederzijdse gemeenschap: *Mijn liefste is mijn en ik ben Zijne*.

In dit opzicht hebben zij grond om gebruik van Hem te maken en van al Zijn goederen en volheden. Ze komen tot Hem en tot al wat Hij bezit als tot het hunne, als tot hun eigen goed waarop zij recht hebben. Niet in overmoedigheid, maar in nederigheid. Uit kracht van Zijn gemeenschap hebben zij alles, zodat, is Christus de erfgenaam, zij óók de mede-erfgenamen met Hem zijn.

Daaruit vloeit al de troost en verkwikking voor de ziel voort. Want wat troost heeft iemand buiten Christus en Zijn gemeenschap? Dan is hij buiten God, buiten het Verbond, zonder hoop in de wereld. Maar zich verzekerende, dat zij in Christus zijn, zo hebben zij troost en verkwikking voor hun ziel.

In de gebruikmaking des Middelaars moet de ziel zich gedurig op gelovige wijze herinneren, dat er geen gebrek aan haar is, hoe groot ook, waartoe Christus geen volheid heeft om het te vervullen. En voorts, dat dan ook niets in Christus is, daar zij, als verenigd met Hem, geen recht en gemeenschap toe heeft, opdat der ziele blijken zal dat Christus een algenoegzaam en volkomen Zaligmaker is.

II. Maar laten wij nu het gebruikmaken eens bezien. Hier moeten wij vooreerst zien:

1. Hoe gebruik te maken van Christus in alle kwaden, die ons drukken.
2. Hoe van Hem gebruik te maken tot verkrijging van alle goederen en van de Godzaligheid, benevens ál wat de ziel nodig heeft tot het leven en de gelukzaligheid.

1. Vooreerst hoe wij de grote Middelaar gebruiken moeten tegen de kwaden die ons drukken. - Wij hebben een schuld der zonde, een smet, kastijdingen van Gods hand, gebreken, geestelijke verlatingen, een vreze des doods, en het oordeel. Tegen dit alles is Christus een schild door het geloof in de genade.

Wij moeten Christus gebruiken tegen onze schuld. Daar hebben wij een rechtvaardig en heilig God, een vloekende Wet, een veroordelende consciëntie, een aanklagende Satan. Ten opzichte van God de Vader, Die als Rechter voorkomt (want hoewel Hij door het geloof in Christus rechtvaardigt en vrijspreekt van de zonden en wij nu in zekerheid met Hem wandelen) zo is het evenwel waar, dat wij veel zonden en schuld hebben. Als God ons die te binnen brengt, dan moeten wij met David uitroepen: "Zo gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan! Treedt niet met uwen knecht in het gericht, want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn". En met Job moet hij zeggen: "Zo Gij met mij wilt twisten, niet één uit duizend zal ik U kunnen antwoorden."

- Dan komt de gewapende Majesteit Gods wel eens in het gezicht zodat de ziel zeer bevende wordt. Zal nu een Christen daarvan ontslagen worden, hij gaat tot God in de Middelaar en hij zegt tot Hem als tot dien Heiligen Rechter: zijt lankmoedig over mij en ik zal

U alles betalen. Niet in mijzelf maar in Christus, mijn Middelaar met Wien ik door het geloof gemeenschap heb. Zó kunt Gij mij rechtvaardigen, in Hem zijn mijn zonden verzoend. Doe het dan om Zijntwil. Dan grijpt zij God aan op Zijn Naam als barmhartig en genadig, en Zijn deugden, die bevredigd zijn, op Zijn Verbond. op Zijn beloften, op de Middelaar en zegt: "Hebt Gij Hem niet gesteld tot een verzoening door het geloof?" Zijt Gij in Hem niet voldaan? Is de schuld niet betaald door Hem? Doet het dan om Zijntwil en dat is zo gezegend voor de ziel, dat zij opnieuw de toespraak wel eens krijgt: "Zoon of dochter, zijt goedsmoeds, de zonden zijn u vergeven. Ik gedenk dezelve niet." Zo gebruikt de ziel Christus tegen de schuld.

Ja, daar komt de vloekende en beschuldigende wet, die roept om wraak, om straf. Ik heb, zegt de ziel overtreden, maar daartegen is Jezus ook een schut en scherm. Ze kan niet ontkennen, dat zij schuldig is, een overtreder tegen al de geboden Gods. Maar zij gaat tot God en zegt: "Vader, Gij hebt Uwen Zoon gesteld opdat Hij de eis der wet voldoen zou." De wet was krachteloos geworden door het vlees, maar daarom hebt Gij Uw Zoon gezonden in de gelijkheid des zondigen vlees opdat Hij de zonden zoude veroordelen in het vlees en het recht der wet vervullen. Hij heeft de vloek gedragen.

- Daar komt ook de Satan, die aanklager der broederen. Hij plaatst zich aan de rechterhand, gelijk bij Jozua, de Hoogepriester, haar beschuldigende als onwaardig, het Priesterambt te bedienen. Hiertegen is geen middel dan Christus, de groten Middelaar te gebruiken, die des Satans kop vermorzeld heeft, zijn macht gebroken, het geweld dat hij had tenietgedaan, ja, hem onder zijn voeten verpletterd heeft.

Wat doet nu de ziel die gebruik maakt van Christus? Zij loopt en vliet tot Hem, Die Sterke. Ze schuilt bij Hem, haar oog is op Hem en dan wordt ook tot haar troost gezegd: de Heere schelde u, gij Satan, de Heere schelde u.

Wanneer de consciëntie haar komt beschuldigen en zegt: Alle dagen zondigt ge met gedachten, woorden en werken, dáár hebt gij gezondigd in godsdienstplicht, ge hebt die plicht niet verricht zoals het betaamde, ge deed het harteloos en indrukloos. Dáár zondigde u in uw wandel: ge hebt uw ziel niet zuiver en teer bewaard. Hoe zult u dat nu weder te boven komen, arme ziel, dan alleen door tot Christus te gaan en te zeggen: Laat Uw bloed, dat ten goede gestort is voor zondaren, mij tot vertroosting zijn en mijn consciëntie reinigen.

Niet alleen moeten wij Christus gebruiken tegen de kwaden, die ons drukken ten opzichte van de schuld der zonden, maar ook tegen *de smet*. Het is de smet der zonde, die de ziel onrein maakt, o wanneer God dit op het hart drukt moet een Christen hierover versteld en verbaasd staan, dat hij zó onrein, zó boos, zó besmet is. Dan moet hij wel eens zeggen: geen duivel is bozer en zondiger als mijn hart. Daar is geen zonde zo gruwelijk waartoe ik, (als God mij niet bewaarde), niet komen zou. 'Ach, ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?'

Maar hier komt weer het gelovig gebruik van Christus. De ziel ziet niet alleen dat Christus gekomen is om de zonde weg te nemen, maar ook om de ziel te reinigen van de heersende smet naar 1 Johannes: 1. *Het bloed van Jezus Christus Zijnen Zoon, reinigt ons van alle zonden.* Ja, dat Hij ook Zijn Geest verworven en haar toegezonden heeft opdat Hij de heiligmaking uitwerken zou en gedurig met de ziel medewerken zodat zij door de zonde niet al te zeer beroerd wordt. Wel bedroefd, wel beschaamd, wel biddende, wel nederig en klein, maar ziende op Christus zo zegt de ziel: Gij zijt rein geboren opdat ik van mijn onreinheid waarin ik geboren ben, zou gezuiverd worden. U hebt Uzelf rein bewaard, opdat ik van mijn zonde, die ik dagelijks doe, zou gereinigd worden. U hebt Uw bloed gestort,

Uw Geest verworven opdat ik niet te veel verschrikt zou zijn vanwege de veelheid der zonden, maar daartegen bij U om kracht en sterkte gaan.

Daar zijn ook menigmaal *verdrukkingen en tegenheden* voor Gods kinderen, meer als de wereld wel weet. Verdrukkingen van buiten door vervolging, hoon en smaad, van de wereld haar aangedaan. Hier moet de ziel Christus gebruiken, als Die de verdrukkingen, die haar overkomen, geheiligt heeft, zelfs in Zijn lichaam gedragen en voor haar geleden heeft als Borg en Middelaar, zodat zij zich niet vreemd moeten houden, omdat Hij, hun Hoofd, hen daarin is voorgegaan. Een dienstknecht is niet meerder dan zijn Meester. Indien zij Hem vervolgd hebben, zij zullen ook hén vervolgen. Ze moeten Christus gebruiken als. Die de vloek van al die tegenheden heeft weggenomen, zodat hetgeen hen zou neerwerpen en kleinmoedig doen zijn, het hen moet opwekken. Zo zien zij op Christus en dat moet haar te meer in ernst en in gezetheid voor God en voor Zijn dienst doen wandelen. O ja, Christus aan te merken als Die aan hun zijde staat, Die hun in 't midden van al de verdrukkingen bemoedigt, vertroost en naar hun hart spreekt en Die zegt: "Hebt maar moed, Ik ben met u." Hoe menigmaal is het gebeurd, dat zij als bezwijkende waren en dat zij als zij op Christus zagen, ondersteund werden! Ja, Christus staat onder hun kruis, onder hun lijden. Het is niet te vergeefs in Gods Woord aangetekend, dat wanneer de eerste martelaar en bloedgetuige, Stephanus, gedood werd, dat hij de Zoon des mensen zag, staande aan Gods rechterhand, als Die gereed stond zijn ziel zo aanstonds op te nemen in de Heerlijkheid. Waarom hij ook zei: "Heere Jezus, ontvangt mijn Geest." Zo staat Hij ook aan de rechterhand van al Zijn kinderen die sterven om hun ziel tot Hem te nemen in heerlijkheid.

Gods kinderen hebben veel *gebreken en zwakheden* waardoor zij gedurig afwijken van God. Niet alleen hun gebreken als zij op zichzelf zouden zien, maar als zij zien op al hun daden die goed moesten zijn, moeten zij zeggen: al wat ik doe heeft zijn zoetigheid verloren vanwege het zondige en gebrekkige, waarmede het bezwaard is. Mijn bidden, dat mij het beste zou zijn, mijn godsdienst, ik heb niet één deugd of werk, die ik zou durven aantekenen goed te zijn, of dat ik zou durven leggen in de weegschaal des Heiligdoms. Hierbij moet een Christen vaststellen dat daar niets blijft dan onreinheid van de hoofdschedel tot de voetzool toe. Het is alles onrein en melaats.

En waarom behaagt het God, dat in Zijn kinderen te laten overblijven? O, het is, omdat wij zulke afgodische mensen zijn, omdat wij zo heel veel op onszelf vertrouwen. Maar nu, zo ten enenmale zondig zijnde en wij dat ziende zouden zeggen: "Ik ben bemorst en onrein, al mijn daden zijn bevuilt en ik kan niets doen wat goed en Gode aangenaam is van mijzelf." Zo daar al iets is, zo moet ik zeggen: *niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen Naam zij alleen de Ere.*

Maar, hoe zal nu de ziel zich hiertegen stellen om niet moedeloos te worden? O, dat zij tot Jezus loopt de grote Heiland, en met Hizkia bidt: "O Heere, Gij Die goed zijt, doe verzoening in het bloed van de Heiland over mijn heilige dingen en beste werken."

De ziel kan ook komen in *verdrukking, in duisternis en in geestelijke verlatenheid* zodat het met haar is: schrik van rondom. Waar zij zich wendt, God ontdekt Zich niet in Zijn liefde, Hij verbergt Zijn aangezicht. De vijand valt op haar aan in zijn kracht en in zijn list; hij bespringt haar van alle kanten. Hoe zal zij nu het hoofd opbeuren?

Dat zij bedenke: Christus is mijn Hoofd en Koning met Wien ik gemeenschap heb en op het nauwste verenigd ben. Hij heeft zulks ook ondergaan. Hij heeft dit ook geproefd. Wel

mocht iemand denken, als Christus dat geproefd heeft, waarom moeten Zijn kinderen het dan nog proeven? Ja, dat Christus zulks geproefd heeft is genoeg, maar Gods kinderen, datzelfde bevindende, moeten zien de grootheid en de onbegrijpelijkheid van Jezus' liefde, opdat zij zullen kunnen zeggen: "Heeft Jezus dat gedaan om mijnentwil?" Wat is Zijn liefde groot! Ja, omdat Jezus dat gedragen heeft, zo heeft Hij daarvan het vervloekte, heeft hij daar de vloek uit weggenomen. En hetgeen ik draag, zo zegt de ziel, dat zijn geen eigenlijke straffen, maar Vaderlijke tuchtigingen. Ik weet daarom geen betere raad, dan om die te dragen, zoals Jezus het deed. In het midden van dat alles zegt zij: "Mijn Vader, Mijn God." Om ook met Jezus het geloof op God te vestigen, op Hem in het duister te vertrouwen, staat te maken op de belofte, ja gebruik te maken van Christus en te zeggen: 'O Heiland, viel het U zo bang, daar Gij God zijt, daar Gij geen zonde hadt, daar Gij het leed als Borg. Gij kunt dan eens zien hoe zwaar het mij valt, die een zondig mens ben en waarom hebt Gij het ondergaan? Opdat ik niet verzocht zou worden boven vermogen, opdat Gij uitkomst zou geven'.

Ja hiermee mag de ziel haar hoofd opbeuren, als zij denkt: gelijk aan het lijden van mijn Heiland een einde kwam en Hij Zijn glorierijk Aangezicht opbeurde, zo zal al mijn lijden eens eindigen en ook ik zal het hoofd opbeuren en in triomf zegepralen.

Ja, Gods kinderen ondervinden dikwijls ook *bestrijdingen van de Satan*, de God dezer eeuw. Hij zal hen in hunnen wandel gedurig zoeken te beroeren. Dan, door te trachten hen tot zonden te brengen, dan eens met godloochenende gedachten hen in te werpen. Dan om hen te schudden over hunnen staat, zodat zij menigmaal in zijn zeef komen en hij hen zift als de tarwe. En God zal onder Zijn toelating de Satan wel eens loslaten.

Hoe zal de ziel dat nu wederom te boven komen dan in de gemeenschap met Christus? Want geen verzoeken zijn zo groot als die Christus Zelf in het lichaam heeft beproefd en ondergaan. Ziet dat eens als de Satan Christus verzoekt, Matth. 4. Hij durfde wel betwisten Christus' Zoonchap of Hij wel de Zoon Gods was. Want hij zei: "Zo Gij Gods Zoon zijt, zo werpt Uzelf nederwaarts." Is het dan wonder, dat hij, het Zoonchap van Christus durvende aanvallen, ook Gods kinderen betwist of zij wel zonen en dochteren zijn?

Zij zullen dat te boven komen door deze opmerking: Christus heeft getriomfeerd zo zal ik ook triomferen in Hem. Ja, de Satan durfde Christus tot atheïstische gedachten te verzoeken, zoekende Hem tot afgoderij te brengen als hij zegt, dat Hij voor hem neervallen zou en hem aanbidden. De boze tracht ook Gods kinderen tot atheïstische gedachten te brengen omtrent de voorzienigheid Gods. Hij wil hen soms doen zeggen: Ben ik uitverkoren, het zal wél gaan. En ben ik niet uitverkoren, ik zal toch niet zalig worden.

Zo doet de Satan en hoe zullen zij dit nu te boven komen? Wel als zij zien dat de vurige pijlen die de Satan op Christus afschoot, afgestuit zijn op Zijn borst zonder Hem enigszins te benadelen of enige kracht te doen. En zo, kan de ziel denken, zal het ook met mij zijn omdat ik met Christus sta in een nauwe gemeenschap Zo zullen ook zijn pijlen op mij geen vat hebben, want Christus is mijn Schild achter Wien ik schuil. Ja heeft Hij niet de duivel en de wereld overwonnen? Hij heeft ze beiden haar kracht ontnomen.

Gods kinderen hebben ook te strijden met de *vreze des doods* en het is niet te zeggen, wanneer zij dat eens beschouwen, hoe eng zij gemeenlijk dan zijn. Als zij eens denken, wat zal dát zijn, als dat lieve paar, ziel en lichaam, vanéén scheidt en dat het lichaam zal worden gelegd in het stof en tot een prooi gegeven wordt aan de wormen.

Wel wat zal nu hiertegen nuttig zijn als dat zij denkt, dat Christus niet onder de dood is

gebleven maar dat Hij de dood met haar macht en geweld heeft overwonnen. Zó kan een Christen door Christus ook wel eens overwinnen over de dood en zeggen: *de dood is verslonden tot overwinning*.

En als hij nu al eens denkt: ik weet, dat ik na de dood met mijn ziel zal worden opgenomen in heerlijkheid, doch hoe zal het eens gaan met mijn lichaam? Wel, omdat Christus is opgestaan, zo zal ook ik opstaan en Hij zal niet rusten voordat hij de laatste vijand, de dood, volkomen zal hebben teniet gedaan ten laatste dage.

Menigmaal hebben Gods kinderen te worstelen met *schrik wegens het oordeel*. Wanneer zij denken, wat zal het zijn als Christus als Rechter zal komen op de wolken en ik ook voor de rechterstoel staan zal om het vonnis te ontvangen. Maar zij kunnen gebruikmaken van Christus en ziende op Hem zeggen: Hij, Die mijn Heere mijn Koning, mijn Hoofd, mijn Middelaar is, Hij is het, Die mij hier met Zijn gerechtigheid bekleed heeft en gemaakt heeft, dat ik in het gericht bestaan kan ondanks alle beschuldigingen. Hij zal mijn Rechter zijn en Hij zal tot Mij zeggen, - omdat Hij iets van Zichzelf in mij ziet, omdat Hij mij bekleed heeft met zijn gerechtigheid en mij omhangen heeft met zijn heiligheid, leggende van Zijn heiligheid een glans op mij: - "*Komt gij gezegende des Vaders, beërft dat Koninklijk dat u bereid is van voor de grondlegging der wereld.*"

Ziedaar, mijn hoorders, hoe een gelovige ziel Christus gebruikt tegen de kwaden die haar drukken.

III. Nu zouden wij moeten zien, hoe Christus te gebruiken tot het goede en tot bevordering in de gedane plichten, om daarin toe te nemen en voort te gaan.

Daarin moeten wij zien hoe Christus in Zijn Persoon, Naturen, Ambten en Staten, in Zijn volheid en algenoegzaamheid te gebruiken is om Hem te stellen tot een voorbeeld. Met één woord met een gedurig afzien van onszelf en van al wat in ons is, en een gedurige toekeer tot Christus en al Zijn volheden en zalige algenoegzaamheden tot heil, troost en blijdschap van onze ziel.

1. Ten opzichte van Christus *Namen*, die moeten wij aanmerken:

a. Zoals die zijn en zoals Hij die draagt voor Zichzelf:

b. Het gebruik dat een ziel daarvan te maken heeft tot haar nut en voordeel.

a. Vooreerst aan Christus zijn al de heerlijke namen gegeven. Ik zie nu niet zozeer op die, welke Zijn Wezen betreffen, als wel op die Namen, die het meest tot verkwikking van Gods kinderen zijn. En dan mag ik zeggen dat in de Hemel noch op aarde iets is, dat tot verkwikking, beveiliging, beschutting voor de ziel bij Christus vergeleken kan worden.

Als God zo draagt Hij alle heerlijke en voortreffelijke namen, want daar is geen Naam Die Hij bezit, die God niet heeft. Hij is Jehovah, de *Al-Wezenaar*, Die is, wat Hij is, de Vervuller van al Zijn beloften. Hij is de Jahwè, de *betamelijke*, Die alles met zijn kinderen doet dat betamelijk is en wat met zijn deugden overeenkomt. Hij is de El Gibbor, de *Sterke God*, die machtige en zalige Heere; de El-Schaddai, God de *Algenoegzame*, niet alleen voor Zichzelf, maar tot vervulling van al het gebrek van Zijn kinderen. En ál die Namen draagt de Middelaar opdat Gods kinderen, die beschouwende, daarvan gebruik zouden maken tot hun geestelijke sterkte.

Bijzonder de Naam van Zoon van God, de enigen en geliefde Zoon, één Naam, waardoor Hij Eén is met de Vader, hebbende als Zoon hetzelfde Wezen en Bestaan en deel aan al de

goederen van de Vader; een Naam, waarin voor een gelovige ziel alle troost, verkwikking en blijdschap is, zo dikwijls als zij daaraan denkt. Want zo zij Hem beschouwen als de Zoon van God, beschouwen zij zichzelf in Zijn gemeenschap, als zonen en dochteren, ja, Hij is als Zoon, Erfgenaam des Konings:

Maar bijzonder letten wij op de Namen, die Hij draagt als: de Messias, de Middelaar, de Borg, de Besteller van alles. En hier konden wij spreken van Zijn Eigen Namen: Jezus, Christus, waar alle verkwikking in is opgesloten. Wat moet dat niet een troost zijn voor een ziel als zij, ziende de grootheid van haar zonden, denken kan: Ik heb een Middelaar, Wiens Naam is Jezus, dat is Zaligmaker, die in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Zo is die Naam een olie, die uitgestort is. Ja bemerk en ziet Hem aan als Christus, de Gezalfde des Vaders, Die van God zelf verordineerd is om Middelaar en Borg te zijn. Wat zwarigheden kunnen daar dan voor de ziel in zijn? Want dan kan zij door Hem tot de Vader gaan en met Hem, Wien de Vader Zelf verordineerd, bekwaam gemaakt en de volheid in Hem gelegd heeft.

Ja, als onze Heere zo kunnen zij op Hem zien als hun Heere en zeggen: mijn oog is op U en het uw is op mij, om mij te verzorgen, te bewaren, te beschutten, gelijk een heer zijn knechten en dienstmaagden doet.

Beschouwen zij de Namen van de Middelaar, wat is daar niet een heil in gelegen van aardse en hemelse dingen, zijnde afschaduwingen van alles wat in Hem is.

Beschouw eens Zijn Namen bij levende dingen die redeloos zijn: zijnde Hij een leeuw, die sterk is, fors en overwinnende. Een Lam, dat zachtmoedig is: als een lam werd Hij ter slachting geleid. Ziet de Tabernakel, de Tempel, het Wasvat, de Altaar, de Ark, 't Verzoendeksel. En waartoe meer dan om te tonen, dat Hij onze Tabernakel, onze Tempel, ons Wasvat, onzen Altaar, onze Ark, ons Verzoendeksel is.

Beschouw eens Zijn Namen bij menselijke dingen, die afkerende wapenen zijn: een Zwaard, een Pijl, een Boog, een vurige Pijl; bij beschermende wapenen: hun Schild, hun Beukelaar en hun Rondas. Ja, daar zijn geen helden, ooit zo beroemd in het Woord door hun heldendaden, die zij hebben uitgevoerd, of Jezus wordt daarbij vergeleken. Daar zijn geen Mozessen zo groot, geen Jozua's, geen Gideons's, geen Jeftha's, geen Davids en geen Daniëls, waar Hij niet mee benoemd wordt. En dat alles om te tonen, dat zij geen heldendaden, hoe groot ook, doen konden, of Hij overtrof hen nog oneindig.

Hij wordt ook vergeleken bij al wat schoon en heerlijk is onder de mensen. Niet als een mens, maar de Schoonste der mensenkinderen, een Mensenzoon, een Man bij uitnemendheid, de Man van Gods Volk, de Heere, de Bruidegom. Allemaal lieve namen om de ziel tot Hem uit te lokken.

TOEPASSING.

b. Maar wat zal nu het gebruik zijn, dat de ziel daarvan maken kan?

1. Dat zij moet denken, dat Jezus niet één van die Namen tevergeefs draagt.

2. Dat al wat in die Namen in hun kracht waarachtig is, nog veel meer en waarachtiger in haar kracht in Christus is, welke zij naar de aard van haar noden gebruikt.

Bijvoorbeeld: vindt de ziel zich verduisterd, om dan te zeggen: *O Heiland verlicht Gij mij als een zon en bestraalt mij*. Vindt ze zich koud, verwarmt mij als een zon. Vindt ze zich aangevallen door de vijanden: wees Gij mij tot een schild. Vindt ze zich weerloos en machteloos: wees Gij mij tot een Rotssteen om daarin te wonen, om gedurig daarin te gaan. Vindt ze zich ellendig door de zonden, melaats en besmet: wees Gij mij tot een Medicijnmeester om mij te genezen. Vindt zij zich verlaten: wees Gij mijn Man, Heere en

Koning. Vindt ze zich neerliggende, neergeveld door de vijand: Gij zijt een zwaard, een pijl; weer hem af en red mij uit de mond van die helse leeuw, want Gij zijt die sterke Held. Vindt ze zich hongerig en dorstig: wees Gij mij tot een fontein. Vindt ze zich gejaagd door de vijand: Wees Gij mij tot een schuilplaats, tot een hoog vertrek. Vindt ze zich schuldig: wees Gij mij tot een Verzoendeksel. Vindt ze zich amechtig: wees Gij mij tot een schaduw om onder te schuilen. En zo kan de ziel van dat alles naar de aard van haar noden gebruik maken. En hoe gemeenzamer zij dit doen kan, hoe aangenamer het voor de ziel is.

2. Maar ten tweede: wij zeiden ook dat wij Christus moesten gebruiken in betrekking tot *Zijn Persoon en Naturen*.

1. Ten opzichte van Zijn Goddelijke natuur is dat nuttig tot sterkte en steunsel voor het geloof, want zo Jezus geen God was, zo zou Hij onze Middelaar niet kunnen zijn. Dan zou Hij ons niet hebben kunnen verlossen. Dan was Zijn bidden niet volwichtig geweest. Maar omdat Hij God is, zo kan Hij de Zaligmaker zijn en dit te beschouwen is nuttig voor de ziel, omdat zij weet dat zij haar vertrouwen niet stelt op mensen, op iets dat geen God is, maar op Hem, Die de waarachtige God en het eeuwige leven is.

2. Ten opzichte van Zijn menselijke natuur. 't Is waar, wij kennen Jezus nu niet meer naar het vlees, als staande onder de wet om die te volbrengen en die te gehoorzamen. Maar wij kennen Hem nu als in de Hemel verheerlijkt en in dat opzicht moeten wij nu gebruik van Hem maken als die eens Zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig gemaakt zullen worden. Hetgeen niet moet worden verstaan op zijn Luthers, want die zeggen dat Christus menselijke natuur overal tegenwoordig is. Zo zouden de gelovigen, Christus gelijkvormig zijnde, ook overal tegenwoordig moeten zijn, hetgeen onmogelijk is en strijdig tegen Gods Woord. Maar wij zullen Hem gelijk zijn in heerlijkheid. Is dat te denken, niet wonderlijk? Christus, Die mijn vlees en bloed heeft aangenomen is nu reeds in de Hemel, en zo is er al een gedeelte van mijn vlees daar, als een *bewijs en onderpand* dat ik daar komen zal omdat ik met Christus verenigd ben. En zo kan de ziel Christus' menselijke natuur gebruiken tot troost en bemoediging en een onderpand van haar aanstaande heerlijkheid.

3. Ze moeten van Hem gebruik maken als de Middelaar die Zichzelf voor Borg aangeboden heeft om alles te dragen en te doen, wat gedragen en gedaan moest worden. Hij is de Uitwerker, de Verkondiger, de Aansteller, de Toepasser van de Verzoener, Die het bekrachtigd en de verzoening bekend maakt. Zodat God hier een Middelaar ontdekt, Die de gerechtigheid verkondigt in een grote gemeente. In Wien God de wereld was verzoenende en Die de verzoening heeft bekrachtigd, daar Hij is opgestaan van de doden en als de grote Hogepriester zit aan Gods rechterhand, waardoor het bleek dat Hij volkomen voldaan had, ja Hij is de Middelaar, de Petra, het Fundament.

AMEN.

Deze oefening werd gehouden te Middelburg de 19de Februari 1720.